

AKADEMIN FÖR HÄLSA OCH ARBETSLIV
Avdelningen för socialt arbete och kriminologi

Vad avgör beslutet att placera barn inom dess nätverk?

En studie om socialsekreterares upplevelser

Klara Hällström & Vjollca Kelmendi

2019

Examensarbete, Grundnivå (kandidatexamen), 15 hp

Socialt arbete

Socionomprogrammet

Examensarbete I socialt arbete

Handledare: Mattias Bengtsson

Examinator: Peter Öberg

Abstract

Title: What determines the decision to place children within their network?

A study of social workers experiences.

Authors: Klara Hällström och Vjollca Kelmendi

This study aims to highlight what social workers consider to be crucial for placement within network care. The study was conducted with qualitative interviews with five social workers at the social services in Sweden. The thematic analysis showed that there are no specific guidelines for network-oriented work but social workers nevertheless state that their mode of operation is network-oriented based on system theory. Factors that determine placement within network care are; reason for placement, network characteristics and workload. The study shows that children are not expected to be able to choose their placement due to loyalty to their parents and this affects children's participation in the investigation. Placement of children within network care appears unusual and network-oriented work is complicated due to organizational barriers. The result shows that preferred placement is within network care as both children, parents and social workers feel more secure compared to placement in foster care.

Keywords: Placement within network care, social worker, factors, kinship care.

Sammanfattning

Titel: Vad avgör beslutet att placera barn inom dess nätverk?

En studie om socialsekreterares upplevelser

Författare: Klara Hällström och Vjollca Kelmendi

Studien syftade till att belysa vad socialsekreterare anser vara avgörande för beslutet att placera barn inom nätverket. Fem socialsekreterare på socialtjänstens enhet för barn och unga runt om i Sverige intervjuades i en kvalitativ intervjustudie. Den tematiska analysen visade att det saknas specifika riktlinjer för nätverksplacering men att man uttrycker sig ha ett nätverksorienterat arbetssätt, vilket i studien analyseras utifrån systemteori. Faktorer som avgör beslutet att placera barn inom nätverket visar sig vara bland annat, orsak till placering, nätverkets egenskaper och arbetsbelastning. Barn bedöms enligt socialsekreterarna inte ha förmåga att på grund av lojalitet till föräldrarna välja vart de ska placeras, vilket påverkar barns delaktighet i utredningen. Placering av barn inom nätverket visas vara ovanligt och det nätverksorienterade arbetet försvåras på grund av organisatoriska hinder. Resultatet visar att nätverksplacering är att föredra då både barn, föräldrar och socialsekreterare känner sig mer trygga än vid placering i främmande familjehem.

Nyckelord: Nätverksplacering, socialsekreterare, faktorer, familjehem

Förord

Först och främst vill vi tacka de informanter som deltagit i vår studie. Vi är extremt tacksamma för att ni ställt upp med värdefull kunskap och detaljrika beskrivningar av era erfarenheter. Ni har med era redogörelser berikat vår studie. Utan er hade detta inte varit genomförbart. Vi vill också tacka vår handledare Mattias Bengtsson som funnits till hjälp och givit oss värdefulla råd under arbetets gång. Som författare har vi båda deltagit i samtliga moment och varit lika delaktiga under uppsatsens alla delar, från planering och genomförande till författande.

Gävle, maj 2019.

Klara Hällström och Vjollca Kelmendi

Innehåll

1. Inledning	1
1.1 Problemformulering	3
1.2 Syfte	4
1.3 Frågeställningar	4
1.4 Uppsatsens disposition	4
1.5 Definition av centrala begrepp	4
1.5.1 Barn	4
1.5.2 Socialt nätverk	5
1.5.3 Nätverksplacering.....	5
1.5.4 Främmande familjehem	5
2. Tidigare forskning.....	6
2.1 Urval av litteratur.....	6
2.2 Nätverkets betydelse för barnets utveckling	6
2.3 För- respektive nackdelar med nätverksplacering	8
2.4 Socialsekreterares syn på nätverksplacering.....	10
2.5 Sammanfattning av tidigare forskning	11
3. Teoretiska perspektiv	13
3.1 Systemteori.....	13
3.2 Bronfenbrenners utvecklingsekologiska perspektiv.....	14
4. Metod.....	16
4.1 Forskningsdesign	16
4.2 Förförståelse	17
4.3 Tillvägagångssätt.....	17
4.3.1 Urval för intervju	17
4.3.2 Beskrivning av undersökningens genomförande	17
4.4 Analysverktyg.....	19
Tabell 1 - Teman och underteman genererade i den tematiska analysen	20
4.5 Uppsatsens trovärdighet	21

4.5.1 Validitet och reliabilitet.....	21
4.5.2 Generaliserbarhet	21
4.5.3 Etiska ställningstaganden	22
5. Resultat och analys	24
5.1 Presentation av informanter	24
5.2 Det praktiska arbetet.....	24
5.2.1 Nätverksorienterat arbetssätt.....	24
5.2.2 Trygghetsskapande	26
5.2.3 Brister i nätverksutredningen	26
5.2.4 Analys av empiri utifrån teori.....	27
5.3 Avgörande faktorer för beslutet att placera barn inom nätverket	28
5.3.1 Orsak till placering.....	28
5.3.2 Nätverkets egenskaper.....	30
5.3.3 Arbetsbelastning	33
5.3.4 Analys av empiri utifrån teori.....	33
5.4 Barnets bästa	35
5.4.1 Mognad och matchning	35
5.4.2 Lojalitet.....	36
5.4.3 Analys av empiri utifrån teori.....	37
6. Diskussion.....	39
6.1 Resultatsammanfattning	39
6.2 Resultatdiskussion	40
6.3 Metoddiskussion.....	42
Referenser.....	44
Bilagor	49
Bilaga 1. BBIC-triangeln	49
Bilaga 2. Mail till enhetschefer	50
Bilaga 3. Förfrågan om att delta i studien	51
Bilaga 4. INTERVJUGUIDE.....	53
Bilaga 5. Bonferbrennes utvecklingsekologiska modell	55

1. Inledning

I Sverige lever många barn under osäkra och otrygga familjeförhållanden. Statistik från socialstyrelsen visar att 30 500 barn vårdades i dygnsvård någon gång under 2016. Statistiken visar också att den vanligaste placeringsformen var placering i familjehem, där nätverksplacering, det vill säga placering hos släkting eller annan närstående, räknas in (Socialstyrelsen, 2017). Under 2013 placerades enligt Socialstyrelsen (2013) 860 barn i nätverkshem, det vill säga ett hem i barnets nätverk där barnet och familjehemsföräldrarna redan har en relation, och 2781 barn i främmande familjehem, det vill säga ett hem där familjehemsföräldrarna inte har någon tidigare relation till barnet. Familjehemsplacerade barn är en utsatt grupp i samhället. En misslyckad placering där ett barn kan komma att behöva byta familjehem eller insats kan medföra negativa konsekvenser för barnet. För att barnets behov ska kunna tillgodoses är det av stor vikt att myndighetsutövningen fungerar väl; att socialtjänsten utreder familjehemmen noga samt har stor kännedom kring det enskilda barnet (IVO, 2017). IVO (2017) har gjort en granskning bland 22 olika kommuner i Sverige som handlar om hur barnens behov beaktas i socialtjänstens myndighetsutövning kring familjehemsplacering. Granskningen visar på brister i socialtjänstens myndighetsutövning avseende familjehemsplacering av barn. Det var endast en av de 22 undersökta kommunerna som inte visat några brister. Bristerna som IVO belyser handlar bland annat om att socialtjänsten har för långa utredningstider, att barn och familjehem inte matchas med varandra, samt att det inte alltid finns planer avseende uppföljningen av barnens vård (ibid.).

Nätverksplacering av barn har inom socialtjänsten länge haft ett dåligt rykte och setts som något icke eftersträvänsvärt (Höjer, 2012; Klefbeck & Ogden, 2003). Enligt Klefbeck och Ogden grundar sig socialarbetarnas misstänksamhet och problematiska syn på placeringsformen bland annat i föreställningen att "om man inte lyckas med sitt eget barn, varför skulle det då gå bättre nästa gång med barnbarnet?" – Klefbeck och Ogden (2003, s. 263). Under mitten på 90-talet ifrågasatte man i Sverige varför anhöriga inte nyttjades som resurs när ett barn av någon anledning var i behov av att placeras utanför sin familj (Klefbeck & Ogden, 2003; Linderot, 2007). I det så kallade "mormorsupproret", samlade en mormor, efter att ha blivit nekad att ta hand om sitt barnbarn, in 1000 namnunderskrifter och lämnade till den dåvarande socialministern.

Namnunderskrifterna samlades in i protest mot vad hon ansåg, socialtjänstens njudda inställning till att placera barn hos sina släktingar (Klefbeck & Ogden, 2003; Linderot, 2006). Enligt Prop. 1996/97:124, fick socialtjänsten stark kritik från flera håll för att inte vara tillräckligt lyhörda vad gäller möjligheten till nätverksplacering. Ändå visar både internationell och svensk forskning att nätverksplacering kan vara det bästa alternativet, sett ur ett livsloppsperspektiv (Ibid.). Regeringen ansåg det inte vara möjligt att i första hand alltid pröva nätverksplacering. Däremot ansåg de att kontinuitetsprincipen, en av de vägledande principerna i socialtjänstlagstiftningen, bör tolkas så att socialsekreterare inte blundar för möjligheten att hitta en bra placering för barnet i dess naturliga nätverket. En viktig ledstjärna i arbetet med familjehemsplaceringar är nämligen att inte flytta barnet från dess invanda och trygga förhållande om det inte krävs för barnets bästa (Ibid.).

Prop. 1996/97:124 ledde till att det under 1999 blev en ändring i socialtjänstlagstiftningen där *bör* blev till *skall* i bestämmelsen i SoL 6 kap 5§ som lyder: *“När ett barn placeras skall det i första hand övervägas om barnet kan tas emot av någon anhörig eller annan närstående. Vad som är bäst för barnet skall dock enligt 1 kap. 2 § alltid beaktas.”* (Justitieombudsmannen, 2001/02:JO1; Linderot, 2006). Trots lagkravet på att alltid överväga att placera barn inom dess nätverk och allmänhetens positiva inställning till nätverksplacering visar forskning att övervägandet inte alltid sker i praktiken (Linderot, 2007). Forskningen visar också att det finns socialsekreterare som inte är medvetna om bestämmelsen i lagen, eller tror att lagstiftningen säger att man *“bör”* överväga nätverksplacering (Ibid.). Höjer (2012) beskriver att ändringen i sociallagstiftningen inte resulterade i någon omedelbar ökning av nätverksplacering. Mellan år 1999 och 2004 skedde en ökning av antalet nätverksplaceringar, dock med endast en procentenhet. Höjer beskriver, med hänvisning till socialstyrelsens statistik från 2011, att det år 2009 endast var 17 procent av placeringarna som utgjorde placeringar i nätverkshem. Linderot (2007) belyser att lagstiftningen inte skiljer på nätverksplaceringar och placering i främmande familjehem. Båda placeringsformerna sorteras under familjehemsbegreppet, som är ett samlingsnamn för olika typer av familjehem. Då familjehemsbegreppet i många sammanhang blivit associerat med just främmande familjehem har detta utgjort normen för vad ett familjehem anses vara (Ibid.).

På socialtjänstens enheter för barn och unga används *barnets behov i centrum (BBIC)* som ett evidensbaserat arbetssätt framtaget för socialtjänstens myndighetsutövning (Socialstyrelsen, 2018). *BBIC* tar utgångspunkt i ett antal grundprinciper vilka innefattar bland annat barns rättigheter och barnets bästa, att barnet behöver ses i ett helhetsperspektiv och att samverkan är en förutsättning för ett bra socialt arbete. *BBIC*-triangeln (se bilaga 1) bygger på en tankestruktur kring barn och dess behov. Triangeln bygger på tre sidor vilka innefattar barnets utveckling, föräldraförmåga och familj och miljö (Socialstyrelsen, 2018). Den sidan av *BBIC*-triangeln som omfattar familj och miljö beskriver socialt nätverk och integrering som viktiga komponenter då delaktighet och tillhörighet i sammanhang utanför familjen har visat sig ha stor betydelse både för föräldraförmågan och barnets utveckling. Det sociala nätverket kan utgöra en viktig resurs genom att det kan förstärka positiva egenskaper och motverka negativa (Socialstyrelsen, 2018). Ett socialt nätverk i form av trygga, stabila och positiva relationer kan i många fall utgöra skyddsfaktor för barnets utveckling. Avsaknad av socialt nätverk för barnet kan utgöra risker för barnet både direkt och indirekt. Frånvaro av sociala nätverk ökar risken för social isolering vilket ökar risken för bristande omsorg och utveckling av psykosocial problematik (ibid.).

1.1 Problemformulering

Statistik från socialstyrelsen (2013; 2017) visar att familjehemsplacering är den vanligaste placeringsformen bland barn och unga. Trots att lagstiftningen tydligt uttrycker att socialtjänsten alltid i första hand skall överväga att placera barn inom det sociala nätverket, placeras över tre gånger så många barn i så kallade främmande familjehem i jämförelse med nätverkshem. Hur kommer det sig att placering av barn inom barnets nätverk är mer ovanligt än placering i främmande familjehem, trots implementeringen av *BBIC* med dess starka kopplingar till nätverkstänkande? Vi har i tidigare forskning kunnat se för- och nackdelar med att placera barn inom nätverket och att socialsekreterare har olika inställning till nätverksplacering. Vi anser det därför relevant för socialt arbete att undersöka detta vidare. Vi har inte kunnat hitta relevant forskning som belyser vad som avgör beslutet för socialsekreterare att placera barn inom nätverket. Då vi ser detta som en kunskapslucka är det av intresse att tillföra kunskap och undersöka detta vidare.

1.2 Syfte

Syftet är att undersöka socialsekreterares uppfattning om vad som avgör beslutet att placera barn inom barnets nätverk.

1.3 Frågeställningar

- Hur bedrivs det praktiska arbetet kring nätverksplacering?
- Vilka faktorer upplever socialsekreterare kan vara avgörande för beslutet att placera barn i nätverket?
- Hur beaktar socialsekreterare barnets bästa vid val av placeringsform?

1.4 Uppsatsens disposition

Detta arbete är uppdelat i *sju övergripande kapitel* där det *första kapitlet* består av inledning och problemformulering som mynnar ut i syfte och frågeställningar. Vidare definieras studiens centrala begrepp. *Andra kapitlet* inleds med en presentation av tidigare forskning under tre olika teman. Det *tredje kapitlet* består av ett teoriavsnitt där vi redogör för de teorier vi valt att använda i vår analys. I *fjärde kapitlet* redogörs studiens metod där forskningsdesign, förförståelse, tillvägagångssätt, analysverktyg, uppsatsens trovärdighet och våra etiska ställningstagande ingår. I *femte kapitlet* presenteras studiens resultat följt av ett analysavsnitt där empirin analyseras utifrån valda teorier. I det *sjätte kapitlet* sammanfattas studiens huvudsakliga resultat följt av en kritisk diskussion avseende resultat och metod. Slutligen presenteras referenslista och bilagor.

1.5 Definition av centrala begrepp

Här redogör vi för centrala begrepp förekommande i vår studie.

1.5.1 Barn

Begreppet barn avser i vår studie varje människa under 18 år (SFS 2012:776).

1.5.2 Socialt nätverk

Vi använder oss av Mitchels (1969) definition av socialt nätverk *”ett typiskt kontaktmönster i en grupp av vissa personer, där kontaktmönstret har den egenskapen, som helhet betraktat, att det kan användas för att förklara hur dessa personer uppför sig”* - Klefbeck och Ogden (2003, s. 61).

1.5.3 Nätverksplacering

Med nätverksplacering avses en placering där barnet placeras med släktingar till barnet och/eller annan närstående som barnet har kontakt med men som saknar släktband till barnet (Linderot, 2006).

1.5.4 Främmande familjehem

Med främmande familjehem avses placering hos personer som är okända för barnet (Linderot, s. 2006).

2. Tidigare forskning

I det här avsnittet redogör vi för tidigare forskning kopplad till vårt syfte och frågeställningar. Vår litteraturgranskning genererade tre olika teman. Dessa är: *Nätverkets betydelse för barnets utveckling*, *För- respektive nackdelar med nätverksplacering* samt *Socialsekreterares syn på nätverksplacering*. Kapitlet avslutas med en sammanfattning av tidigare forskning.

2.1 Urval av litteratur

Vi har valt att göra vår litteratursökning i Discovery för att få tillgång till så många sökbaser som möjlig samtidigt och på så vis få en överblick över forskningsläget på området. De sökord vi använde oss av var *kinship care*, *foster care*, *social work eller social workers och placement outcome eller social workers attitude*. Samtliga sökord plussades ihop och söktes tillsammans. Dessa sökord gav 337 träffar med kriterierna att de var peer reviewed och fanns i full text. Vi upplevde att detta var ett för stort antal sökträffar för att vi på ett rimligt sätt skulle kunna gå igenom kunskapsområdet. Vi valde att precisera sökningen till att enbart ha sökträffar där artiklarna var skrivna på engelska då vi inte har möjlighet att översätta artiklar från språk vi inte förstår. Detta urval genererade i 102 sökträffar. Genom att läsa igenom titlarna på dessa sökträffar sorterades dubletter bort. Vi gjorde också ett urval genom att sortera bort de vetenskapliga artiklarna som inte berörde nätverksplacering och socialarbetares syn på det. Det resulterade i 19 vetenskapliga artiklar som granskades. Denna granskning ligger till grund för vår kunskapsöversikt.

Kunskapsöversikten resulterade i tidigare forskning som berörde nätverkets betydelse för barnets utveckling, för- och nackdelar med nätverksplacering samt professionella socialsekreterares inställning till nätverksplacering. Detta ger oss en ökad förståelse av placeringsformen, vilket kan vara oss behjälpligt när vi i vår forskningsstudie diskuterar vad som avgör socialsekreterarnas beslut att placera barn inom barnets nätverk.

2.2 Nätverkets betydelse för barnets utveckling

Pabustan-Claar (2007) har gjort en jämförande studie där hon undersöker vilken av placeringsformerna; nätverksplacering och placering i främmande familjehem, som är

lämpligast för att skapa ett permanent hem för fosterhemsplacerade barn i åldern fyra till elva år. Studien belyser vikten av att förstå barn i denna ålder och deras behov, då de är en av de största grupperna bland fosterhemsplacerade barn och den grupp som är mest sårbar för att återupprepa tidigare destruktiva mönster senare i livet (ibid.).

Pubustan-Claar (2007) beskriver med hjälp av *Erikssons teori* - om människans identitetsutveckling, att det i mitten av barndomen, det vill säga mellan fyra till elva års ålder, sker stora biologiska, psykologiska och sociala förändringar där barnet utvecklar sin känsla av duglighet, självständighet och sätt att relatera till andra (Eccles, 1999). Enligt *Erikssons teori* kan barnets sätt att interagera med sin omgivning antingen främja eller hindra deras utveckling av initiativförmåga (Ibid.). Utvecklingen av initiativförmågan anses enligt *Erikssons teori* vara den viktigaste utvecklingen för barn i åldern fyra till elva år (Bowen, 2005). Utvecklingen är viktig för att barnen senare i livet ska kunna lyckas både socialt och akademiskt när de utvecklas till självständiga individer (Feinsten & Bynner, 2004). Föräldrarna spelar under hela barndomen en viktig roll i sina barns utveckling, i och med att barnet blir äldre, blir desto fler personer i barnets omgivning, såsom lärare och vänner, viktiga för hur barnets personliga identitet och självbild utvecklas (Eccles, 1999).

Maaskant, Rooij & Hermanns (2013) menar att barn placerade i främmande familjehem i högre grad har problem med sin mentala hälsa och en mer negativ utveckling senare i livet, än vad befolkningen i stort har. Studien visar att antalet riskfaktorer i ett barns omgivning ökar graden av beteende- och känslomässiga problem hos barnet. De menar att den mentala hälsan hos barn placerade i främmande familjehem måste tas på allvar. Detta eftersom beteende- och känslomässiga problem tillsammans med andra närliggande faktorer, har en betydande roll när en placering avbryts och vid en negativ utveckling hos det familjehemsplacerade barnet senare i livet. Forskningen belyser också att placering av barn inom det sociala nätverket visar sig vara positiv för familjehemsplacerade barn och deras mentala hälsa (ibid.).

Enligt Pubustan-Claar (2007) är känslan av stabilitet i familjehemmet densamma hos nätverksplacerade barn som hos barn placerade i främmande familjehem. Hon menar att det viktiga för ett familjehemsplacerat barn och dess utveckling är att placeras i en stabil

och permanent familj där barnet kan känna sig tryggt. Kendrick (2012) uttrycker att det är kvalitén i förhållandet mellan vuxna och barn som är av vikt. Att en vuxen person bryr sig om, stöttar och visar kärlek kan vara viktigare för barnets känsla av "familjär" gemenskap, än att personen är en biologisk förälder eller har andra genetiska band (Ibid.).

2.3 För- respektive nackdelar med nätverksplacering

Forskningen visar på både positiva och negativa aspekter vid nätverksplacering.

Linderot (2006) hävdar utifrån sin forskningsstudie att en positiv aspekt med nätverksplacering är att placeringsformen ofta innebär ett mindre ingrepp för barnet än om barnet placeras i främmande familjehem. Nätverksplacering kan också utgöra en trygghet för barnet då barnet sedan tidigare har en etablerad känslomässig relation till personer i sitt sociala nätverk (Linderot, 2006; Peters, 2005; Winokur, Holtan, & Batchelder, 2018). Vid nätverksplacering menar Linderot att det i många fall, på grund av en tidigare relation, redan finns en naturlig kärlek mellan barnet och personer inom barnets nätverk. Vid placering i främmande familjehem tar det oftast längre tid för barnet att skapa en relation till familjehemsföräldrarna eftersom en tidigare relation saknas. En ytterligare positiv aspekt som betonas är att barnet behåller sitt sammanhang eftersom barnets historia redan är känd av personerna inom nätverket där placeringen görs (Aldgate, 2009; Farmer 2009; Linderot, 2006). Flertalet studier visar att barn som placeras inom dess nätverket ofta bibehåller en känsla av samhörighet och identitet med sina kulturella band då barnet fortfarande har en viss närhet till sina rötter (Aldgate, 2009; Farmer, 2009; Winokur, Crawford, Longobardi, & Valentine, 2008). Barnet upplever det också mindre stigmatiserande att placeras inom nätverket än att placeras i främmande familjehem där barnet saknar någon form av anknytning (Aldgate, 2009; Peters, 2005).

Forskning visar att nätverksplacering i jämförelse med andra placeringsformer varar längre i den mening att det inte blir uppbrott i placeringen där barnet behöver placeras om, (Farmer 2009; Linderot, 2006; Koh, & Testa, 2008; Pabustan-Claar, 2007).

Nätverksplacering är ofta förstahandsvalet för både barnet och de biologiska föräldrarna (Farmer, 2009). Forskning belyser även att det finns en signifikant skillnad mellan barn som placeras inom det sociala nätverket och barn som placeras i främmande familjehem

med avseende på hur många olika placeringar barnet haft. Barn placerade inom sitt sociala nätverk omplaceras inte i lika stor omfattning som barn placerade i främmande familjehem (Winokur, Crawford, Longobardi & Valentine, 2008; Winokur, Holtan & Batchelder, 2018).

En nackdel med nätverksplacering beskrivs vara att en bristfällig placering, det vill säga en placering som fungerar otillfredsställande eller är otillräcklig för att tillgodose barnets behov, inte avslutas lika fort som en bristfällig placering i ett främmande familjehem (Farmer, 2010; Winokur, Crawford, Longobardi, & Valentine, 2008). Många av de som tar hand om ett barn inom det sociala nätverket fortsätter ta hand om barnet även i de fall situationen kommit att bli ansträngd. I fall där familjehemsföräldrar i främmande familjehem hade sett situationen som ohållbar och begärt en förflyttning av barnet, fortsätter familjehemsföräldrar i nätverkshem i många fall att ta hand om barnet trots den ohållbara situationen. Det har visat sig leda till en sämre kvalitet på placeringen då barnet inte får det stöd som behövs för att tillgodose sina behov (Farmer, 2010). Linderot (2006) beskriver att familjehemsföräldrar inom nätverket kan ha svårigheter med att sätta gränser gentemot de biologiska föräldrarna då de har en relation till dem. Att familjehemsföräldrarna har svårt att sätta gränser kan resultera i att barnet inte får det skydd som kan behövas vid nätverksplacering. Vid placering i främmande familjehem har familjehemmet lättare att sätta gränser då det inte finns en etablerad relation mellan familjehemsföräldrarna och de biologiska föräldrarna (ibid.). Linderot beskriver vidare att en svårighet med nätverksplacering kan vara att släktingar upplever en press från resterande personer i det sociala nätverket, att en viss person ska ta hand om barnet. Den upplevda pressen kan resultera i att en person i barnets sociala nätverk tar emot barnet utan att tänka på de ansvar och krav som ställs när man tar hand om ett barn (ibid.).

En familjehemsförälder inom nätverket beskrivs ofta ha sämre förutsättningar än familjehemsföräldrar i ett främmande familjehem. De är vanligen äldre, har låg utbildningsnivå, en lägre socioekonomisk bakgrund (Aldgate, 2009; Winokur, Crawford, Longobardi, & Valentine, 2008; Winokur, Holtan, & Batchelder, 2018), större hälsoproblem och högre grad av depression i jämförelse med familjehemsföräldrar i främmande familjehem (Winokur et al. 2008). Linderot (2006)

beskriver också att det kan skapas rollkonflikter vid nätverksplacering då en mormor exempelvis kan vara både mormor och mamma eftersom personen givits en aktivt fostrande roll.

2.4 Socialsekreterares syn på nätverksplacering

Forskning visar att antalet nätverksplaceringar ökat världen över (Beeman & Boisen, 1999; Peters, 2005; Blakely, Leon, Fuller & Jhe Bai, 2017; Meiksans, Iannos & Arney, 2015). Beeman och Bosien (1999) menar att ökningen bland annat grundar sig i ökad kunskap om det sociala nätverkets betydelse och hur det kan beaktas som en resurs vid placering av barn utanför det egna hemmet. Andra orsaker beskrivs vara ett minskat antal tillgängliga "främmande familjehem" som har möjlighet att ta emot barn (Beeman & Boisen, 1999; Peters, 2005), samt att ett flertal länder, likt Sverige, gjort ändringar i lagen för att i högre grad styra socialsekreterare mot att nätverksplacera barn (Bernedo, García-Martín, Salas & Fuentes 2016).

I sin kvantitativa forskningsstudie har Beeman och Bosien (1999) skickat ut enkäter med frågor till 261 svarande socialsekreterare som arbetar med barn och unga i Minnesota, USA, varav 261 personer svarade på enkäten. I studien undersöks socialarbetare som arbetar med barn och unga och deras inställning till nätverksplacering, samt om socialsekreterarnas inställning till om placeringsformen skiljer sig gentemot inställningen till att placera barn i främmande familjehem. Studien visar att det fanns en gemensam bild hos socialsekreterare att barnets sociala nätverk ställer upp som familjehem då det finns familje-förpliktelser och/eller förväntningar på att personer inom nätverket ska ta emot ett barn som far illa och som ska placeras ifrån sina biologiska föräldrar, för att hålla samman familjen. Det framkommer också att de flesta socialsekreterarna i forskningsstudien delar uppfattningen om att nätverksplacering är ett bättre alternativ än placering i främmande familjehem. Nätverksplacering anses enligt socialsekreterarna i denna studie, vara bättre för barnets välbefinnande samt anses resultera i en minskad stigmatisering för barnet då barnet har någon form av anknytning till familjehemmet sedan tidigare (Beeman & Bosien, 1999).

Socialsekreterare upplever det svårare att kontrollera/övervaka och ha insyn i hur det fungerar för barn i nätverkshem i jämförelse med främmande familjehem. Det finns en

delad uppfattning hos socialsekreterare att personer i nätverkshem inte ställer sig positiva till övervakningen av socialtjänsten (Beeman & Bosien, 1999; Linderot, 2006; Peters, 2005). Linderot (2006) menar att orsaken till detta är att socialtjänsten inte blir insläppta i nätverkshem i samma utsträckning som främmande familjehem. De tillfrågade socialsekreterarna i Linderots studie menar att familjehemsföräldrar i nätverkshem i allmänhet har en negativ syn på socialtjänsten, att de håller ihop och att mycket som händer inom det sociala nätverket tystas ner.

Beeman och Bosien (1999) hävdar att en av de största svårigheterna socialsekreterare upplever i arbetet med nätverksplaceringar är svårigheten att kommunicera med personer inom nätverket där barnet är placerat. Socialsekreterarna i studien menar också att familjehemsföräldrarna i nätverkshem ofta har en bristande förståelse för rollen som fosterförälder och vad denna roll innebär. En annan svårighet som socialsekreterare i studien upplever är att familjehemsföräldrar i nätverkshem ofta har en fortsatt relation till barnens biologiska föräldrar. Detta gör att det uppstår lojalitetskonflikter inom det sociala nätverket mellan familjehemsföräldrarna och de biologiska föräldrarna. Beeman och Bosien uppger att socialsekreterare utöver detta har en allmän positiv uppfattning av nätverksplaceringar, trots de svårigheter som kan medfölja.

Linderot (2006) hävdar att attityden till nätverksplacering inte alltid varit positiv men att attityden har förändrats. Den förändrade mer positiva attityden till nätverksplaceringar menar Linderot bygger på en större öppenhet till det informella nätverket i det sociala arbetet då professionella nu arbetar mer nätverksorienterat. Linderot menar att socialsekreterarens erfarenhet av nätverksplaceringar färgar den allmänna synen på placeringsformen.

2.5 Sammanfattning av tidigare forskning

Tidigare forskning visar att barn som växer upp i främmande familjehem har problem med sin mentala hälsa i högre grad än barn placerade inom nätverket. Nätverksplacering av barn visas också vara en fördel då det inte bli en lika stor omställning för barnet som att flytta till ett främmande familjehem. Det är ofta lättare för barnet då det redan finns en etablerad relation till nätverket vilket resulterar i att det blir mer naturligt och inte lika stigmatiserande för barnet då de behålls i sitt sammanhang. Tidigare forskning visar

att nätverksplacering av barn resulterar i mindre uppbrott i placeringen jämfört med placeringar i främmande familjehem. En svårighet med att placera barn inom nätverket beskrivs vara att personer inom nätverket kan ha svårt att stå emot de biologiska föräldrarna och sätta gränser gentemot dem, vilket kan utgöra en risk för barnet. Majoriteten av de artiklar vi granskat visar på att personer inom nätverket kan känna en press på att ta emot barnet för att behålla barnet inom släkten, utan att tänka på vad det innebär. Tidigare forskning visar också att personer inom nätverket ofta inte avbryter en placering då det inte fungerar utan att placeringen fortgår trots de svårigheter som finns. Detta på grund av press och förväntningar av resterande personer inom nätverket. Forskningen belyser att socialsekreterare generellt har en positiv inställning till nätverksplacering och att det anses vara det bästa alternativet för barnet, men att det finns en del svårigheter.

3. Teoretiska perspektiv

3.1 Systemteori

Systemteori beskrivs som en grundläggande teori för nätverksarbete (Linderot 2007; Forsberg & Wallmark, 2002). Systemteorins fokus är samspelet och kommunikationen mellan människor i ett gemensamt sammanhang. Enligt systemteorin bildar människor ständigt fortgående kommunikationssystem genom att de relaterar till varandra. Den person en människa är och hennes identitet har utvecklats och utvecklas i ett ständigt pågående samspel med andra. Systemteorin betonar helheter och belyser hur olika delar ömsesidigt påverkar och är beroende av varandra. Helheten beskrivs vara mer än summan av delarna (Forsberg & Wallmark 2002; Klefbeck & Ogden, 2003).

Forsberg och Wallmark (2002) liksom Klefbeck och Ogden (2003) beskriver att systemteorin bygger på en hierarki där varje nivå av ett system är mer komplext än den andra och bygger på den föregående nivån av system. Varje system ingår som en del i ett större system och rymmer sig inom subsystem. Forsberg och Wallmark (2002) exemplifierar detta genom att beskriva ett familjesystem som ett subsystem i släkt- och nätverkssystemet vilka i sin tur är delar av större kulturella och sociala system. En förändring i en del av ett system leder till förändring i alla andra delar av systemet och påverkar därmed hela systemet.

Sociala- och psykologiska funktioner i människors liv förenas i systemteorin som skapar en balans mellan dessa. På så sätt är systemteori till nytta för det sociala arbetet då det skapar en balans mellan de två viktigaste delarna av det sociala arbetets målsättningar hävdar Payne (2015). Vidare beskrivs att det sociala arbetet uppmärksammar individer i sitt sammanhang vilket familjen och den sociala omgivningen utgör.

Systemteorin beskrivs på ett mer övergripande sätt och för att komma ner på begreppsnivå har vi valt att använda oss av Bronfenbrenners utvecklingsekologiska perspektiv. Bronfenbrenner begreppsliggör detta hierarkiska perspektiv på ett sätt som gör det möjligt för oss att analysera vår empiri i ett senare kapitel.

3.2 Bronfenbrenners utvecklingsekologiska perspektiv

Bronfenbrenners utvecklingsekologiska perspektiv understryker helheten och sammanhangen i barnets utveckling under uppväxten (Klefbeck och Ogden, 2003). Barns utvecklingsprocess påverkas av de sociala relationer barnet ingår i utifrån de miljösammanhang barnet befinner sig i (ibid.). När man talar om miljön i den utvecklingsekologiska teorin används fyra analysnivåer vilka inte ligger hierarkiskt strukturerade utan omsluter varandra, likt en uppsättning koncentriskt cirkel (se bilaga 5), vilka Bronfenbrenner själv manifesterar genom att göra en liknelse med ryska babushka-dockor. Man skiljer mellan mikrosystemet, mesosystemet, exosystemet och makrosystemet. (Andersson, 2013; Klefbeck & Ogden, 2003).

Mikrosystemet avser barnets interaktion med dess primära miljö vilket exempelvis kan innefatta barnets familj, skola eller fritidsmiljö (Andersson, 2013; Klefbeck & Ogden, 2003). Mesosystemet beskrivs som interaktionen mellan mikrosystemen. Exosystemet kännetecknar de system som barnet inte ingår i själv men som indirekt påverkar barnets utvecklingsbetingelser. Det beskrivs exempelvis vara föräldrarnas arbetsplatser förskolans organisation eller institutioner (Andersson, 2013; Klefbeck & Ogden, 2003). Makrosystemet utgör det system som omfattar den rådande samhällssituationen, politiken och de rådande samhällsvärderingar och normer som finns i samhället (ibid.). När barn för första gången rör sig utanför mikrosystemet och till nya system, så som förskola eller skola exempelvis beskriver Klefbeck och Ogden (2003) att barnet genomgår en ekologisk övergång. Detta beskriver författarna vara något som barn gör flertalet gånger i sin uppväxt och genom hela livet.

Enligt Bronfenbrenners utvecklingsekologiska perspektiv genomgår barn ett flertal ekologiska övergångar under sin uppväxt (Klefbeck & Ogden, 2003). När barn första gången rör sig utanför familjen talar de om att en ekologisk övergång sker. Med ökad ålder sker en utvidgad aktionsradie där barnet med ökad ålder ingår i flera olika system och genomgår flertal ekologiska övergångar under hela livsloppet (ibid.).

Andersson (2013) beskriver den utvecklingsekologiska teorin som användbar inom det sociala barnvårdsarbetet bland annat för att förstå barns beteendeproblem.

Socialstyrelsen (2018) beskriver att vid arbete med barn och unga ska ett helhetsperspektiv på barnet och dess situation beaktas. Helhetssynen utgår ifrån barnet och familjen då barn utvecklas i interaktion och i samspel med sin närmiljö där flera faktorer kan påverka barnet och dess behov. Barns utveckling bestäms av barnets individuella egenskaper i samspel med barnets kulturella och socioekonomiska miljö (ibid.). Utvecklingsekologi utgör den teoretiska referensramen för BBIC (barnets behov i centrum). BBIC har medverkat till att göra barnen mer delaktiga och ser till att inte familjernas förhållande eller miljöns betydelse glöms bort i utredning och uppföljning av insatser (Andersson, 2013).

Vi har valt att använda oss av *Bronfenbrenners utvecklings- och ekologiska perspektiv* vilket belyser och analyserar barns uppväxt i ett föränderligt samhälle. Teorin ger oss även en enhetlig referensram för förebyggande och problemlösande insatser för barn som riskerar att fara illa (jfr Klefbeck & Ogden, 2003). Vi valde denna teori då vi anser att den ger oss en överblick över hur miljön och barns sociala relationer påverkar barnets utveckling, vilket ger oss en ökad förståelse för betydelsen av att placera barn i nätverket, och vad nätverket har för betydelse för barnet. Bronfenbrenners utvecklingsekologiska perspektiv bidrar även med att ge oss förståelse för socialsekreterarnas sätt att se på nätverksplaceringar. Vid teorianknytningen använder vi oss huvudsakligen av *Bronfenbrenners teori* för att analysera våra resultat.

4. Metod

I detta avsnitt presenteras vårt val av forskningsdesign, vår förförståelse av ämnet och det urval vi gjort vid intervjuer. Vi beskriver även uppsatsens genomförande och vilka analysverktyg vi använt för att analysera empirin. Slutligen redogör vi för uppsatsens trovärdighet där vi diskuterar validitet och reliabilitet. Vi redogör även för generaliserbarhet och de etiska ställningstaganden vi beaktat i studien.

4.1 Forskningsdesign

Denna studie bygger på en kvalitativ forskningsmetod med semistrukturerade intervjuer som grund. Studiens syfte att undersöka socialsekreterares uppfattning om nätverksplaceringar. För att besvara studiens syfte och frågeställningar anser vi att den kvalitativa forskningsmetoden varit bäst lämpad då vi i vår studie undersöker hur människor tolkar och uppfattar verkligheten (jfr Backman, 2008). Backman (2008) beskriver den kvalitativa forskningsmetoden som subjektiv i den mening att man betraktar den omgivande verkligheten som subjektiv, det vill säga individuellt, socialt och kulturellt konstruerad. I vår studie har vi använt oss av semistrukturerade forskningsintervjuer där vi fokuserat på tre olika temaområden som innehåller ett antal öppna frågor (se bilaga 4). Det har vi gjort för att kunna göra en mer specifik avgränsning till frågor som är ämnade att leda till att besvara studiens frågeställningar (jfr Larsson, 2005). Genom att ställa öppna frågor ges utrymme för intervjupersonerna att ge detaljerade beskrivningar av upplevelser, känslor och kunskap kring ett specifikt ämne eller inom ett specifikt område (Larsson, 2005). Kvalitativa forskningsintervjuer har givit oss möjlighet att på kort tid och på ett lämpligt sätt samla in riklig information som hjälpt oss att besvara våra frågeställningar (jfr Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2014). Kvalitativa forskningsintervjuer har också gjort det möjligt för oss som intervjuare att välja i vilken utsträckning vi velat komplettera med frågor samt i vilken ordning vi velat ställa frågorna. Det ser vi som en fördel då vi som utfört intervjuerna kunnat anpassa detta efter situation.

Studien har en fenomenologisk ansats som utgångspunkt. Detta då den fenomenologiska ansatsen bygger på att förstå sociala fenomen genom antagandet att verkligheten är vad människor uppfattar den vara. Den fenomenologiska ansatsen fokuserar på medvetandet och livsvärlden och strävar efter att vara öppen för intervjupersonens erfarenheter och

exakta beskrivningar av fenomen (Kvale & Brinkman 2014). Vi valde den fenomenologiska ansatsen då vi anser den vara lämplig i denna studie då vi vill undersöka socialsekreterares upplevelse av nätverksplaceringar.

4.2 Förförståelse

Vi har olika erfarenhet av arbete med barn och unga i socialtjänsten och placering av barn. En av oss har ingen erfarenhet över huvud taget medan en av oss haft sin VFU-period i socionomutbildningen på en enhet för barn och unga.

4.3 Tillvägagångssätt

I detta avsnitt beskrivs vårt tillvägagångssätt i och under studiens gång.

4.3.1 Urval för intervju

Vi valde att intervjua fem socialsekreterare som arbetar med myndighetsutövning på socialtjänsten med barn och unga. Ett inklusionskriterie för att få delta vid intervjun var att intervjupersonen skulle ha erfarenhet av att placera barn i sitt arbete. Anledningen till att vi ville intervjua socialsekreterare som arbetar med myndighetsutövning med barn och unga, är för att de arbetar med både SoL och LVU placeringar. Dessa socialsekreterare arbetar med andra ord utifrån SoL 6 kap 5§, där övervägandet att placera barn inom det sociala nätverket står skriven. Detta innebar att det var de som med största sannolikhet kunde hjälpa oss att besvara våra frågeställningar.

4.3.2 Beskrivning av undersökningens genomförande

Vid rekrytering av informanter kontaktade vi, via mail (se bilaga 2) i första hand fem enhetschefer som arbetar på enheten för barn och unga i olika kommuner i Sverige. I mejlet bifogade vi även ett informationsbrev (se bilaga 3) med önskemål om att enhetschefen skulle skicka ut det till medarbetare på enheten. Vi fick respons av tre kommuner varav en kommun tackade nej till att delta. Av de två kommunerna som svarade uppgav de att de skulle sprida ordet vidare bland socialsekreterarna. Endast två informanter hörde av sig och var intresserade att delta i studien. Detta blev problematiskt utifrån vår målsättning att genomföra 4-5 intervjuer och den tidsram vi hade att förhålla oss till. Därför kontaktade vi två handledare som en av oss haft under tidigare VFU-kurs på socionomprogrammet. De båda arbetar som socialsekreterare på barn och familjeenheten, ställde upp i studien och kunde bidra med att rekrytera

ytterligare en kollega. Denna form av rekrytering av informanter brukar kallas snöbollsurval då en av oss redan hade vetskap om handledarnas erfarenhet av att placera barn inom nätverket och då de kunde ge oss namn och uppgifter till ytterligare en potentiell informant (jfr Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2014). Då vi är medvetna om att resultaten skulle kunna påverkas av det faktum att en av oss känner informanterna, tog den person som inte har någon relation till informanterna det största ansvaret vid intervjutillfället. Den av oss som inte känner informanterna ställde intervjufrågorna och höll i den största delen av intervjun. Den av oss som är bekant med informanterna höll sig mer i bakgrunden och flikade in med eventuella följdfrågor. Detta för att neutralisera situationen och göra det så objektivt som möjligt.

Inför intervjuerna förbereddes en intervjuguide med olika teman som ringar in studiens frågeställningar med utrymme för informanterna att tala fritt och för oss att ställa följdfrågor (se bilaga 4). Genom att göra kvalitativa intervjuer gav det oss möjlighet att få svar på frågor vi inte hade fått svar på om vi hade haft ett standardiserat frågeformulär (jfr Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2014). Det är en fördel att ha en frågemall där man har frågor nedskrivna för att påminna sig själv om vad man har planerat att ta upp, då det annars kan vara lätt att tappa tråden och glömma bort viktiga delar under själva intervjun (Ibid.).

Vi genomförde tre av intervjuerna under samma dag med anledning av att personerna arbetade på samma arbetsplats och för att vara så effektiva som möjligt. Tid avsattes mellan varje intervju för att hinna göra anteckningar kring saker som dykt upp under intervjun. Vi genomförde intervjuerna på informanternas arbetsplats då det skedde under arbetstid och upplevdes mest naturligt både för oss som intervjuare och för informanterna (jfr Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2014). Intervjuerna genomfördes på ca 45-60 minuter, vilket Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2014) beskriver som normalt för en intervju.

De två andra intervjuerna genomfördes via Skype och telefon då det på grund av det geografiska avståndet till informanterna blev den bästa lösningen för oss. Fördelarna med att genomföra intervjuer via Skype och/eller telefon var att det blir mer lättillgängligt för informanterna att delta då vi som intervjuare kunde anpassa oss efter

informanterna och genomföra intervjun dag- som kvällstid. Bryman (2018) beskriver att en fördel med att genomföra telefonintervjuer är att det är billigare och tar mindre tid då intervjuare ägnar en del tid på att åka till informanterna för genomförandet av intervjuer då avståndet kan vara långt. En ytterligare fördel med telefonintervju är att intervjupersonernas svar vid fysiska intervjuer ibland kan påverkas av olika faktorer hos intervjuaren. Detta kan exempelvis vara intervjuarens kön, ålder, eller etnisk bakgrund och även intervjuarens närvaro vilket kan resultera i att informanten svarar på ett sätt som de tror intervjuaren uppskattar. Genom att genomföra telefonintervju minskas risken för att intervjuarens närvaro påverkar informantens svar (ibid.). Svårigheter vi upplevde med de skype- och telefonintervjuer som genomfördes var att flödet i samtalet var sämre och att det inte kändes lika naturligt som vid en fysisk intervju. Vi gick miste om att ta del av informanternas kroppsspråk, och vid telefonintervjun var det inte möjligt för oss att se ansiktsuttryck (jfr Bryman, 2018). Vi kan inte säga att informanterna skulle besvara frågorna på ett annorlunda sätt om intervjun hade hållits fysiskt, men vi anser att det hade varit lättare för oss som intervjuare att samtala och ställa följdfrågor för mer utvecklade svar, då dessa intervjuer enligt vår mening gick ganska snabbt. Bryman (2018) hävdar dock att en telefonintervju inte ska ta mer än 20-25 minuter för att vara effektiv. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2014) beskriver att en nackdel vid telefonintervju och skype intervju är att de blir mer formella. Författarna beskriver vidare att telefon och/eller skype intervju kräver mer förberedelser från intervjuarens sida så att samtalet inte stannar av.

4.4 Analysverktyg

För att analysera vår data användes en tematisk analys vilket innebär att datamaterialet bryts ner i mindre delar för att sedan koda och kategoriseras. Detta ger en tydligare bild av studiens samlade data vilket gör det lättare att finna mönster och sammanlänkade faktorer vilka kan vara svåra att se i ett initialt skede (jfr. Bryman, 2018). Kodning beskrivs som *”att man knyter ett eller flera nyckelord till ett textsegment för att underlätta senare identifiering av ett uttalande, medan kategorisering är mer systematisk begreppsbildning kring ett uttalande som skapar förutsättning för kvantifiering”* – (Kvale och Brinkman, 2014, s. 241). Kodningen hjälper oss att bekanta oss med detaljer i materialet vilket är till nytta vid stora insamlingar av data (Ibid.).

Samtliga intervjuer genomfördes tillsammans men vi delade upp transkriberingen så att

vi transkriberade hälften var. Redan i ett tidigt skede, både under intervjuerna och vid transkriberingen av intervjuerna, väcktes en del initiala analyserande tankar kring vår data då vi kunde se återkommande teman som majoriteten av informanterna tog upp. Efter detta valde vi att läsa igenom vår data för att på ett aktivt sätt leta efter återkommande meningar och mönster (jfr Braun & Clarke, 2006). I ett första skede läste vi igenom det transkriberade materialet ett flertal gånger för att bekanta oss med vår data (jfr Bryman, 2018; jfr Braun & Clarke, 2006). Därefter försökte vi urskilja de övergripande kategorierna som intervjuerna berörde utifrån våra tre frågeställningar, vilket genererade tre huvudteman; *det praktiska arbetet*, *avgörande faktorer för beslutet att placera barn inom nätverket* och *barnets bästa*. För att skapa ett system markerades meningsbärande enheter kopplade till de urskilda huvudtemana med olika färger. I marginalen antecknade vi viktiga iakttagelser för att skapa en tydligare översikt av intervjumaterialet. I det transkriberade materialet noterades koder vilka vi granskade och reviderade teman efter. De teman som var återkommande genererade i åtta underteman uppdelat under våra tre huvudteman (jfr Kvale & Brinkman, 2014). Dessa är: *Nätverksorienterat arbetssätt*, *Trygghetsskapande*, *Brister i nätverksutredning*, *Orsak till placering*, *Nätverkets egenskaper*, *Arbetsbelastning*, *Mognad och matchning* samt *Lojalitet*. Förhållandet mellan teman och underteman åskådliggörs i tabellen nedan.

Tabell 1 - Teman och underteman genererade i den tematiska analysen

Frågeställningar/Huvudteman	Underteman
Frågeställning 1: Det praktiska arbetet	Nätverksorienterat arbetssätt Trygghetsskapande Brister i nätverksarbete
Frågeställning 2:: Faktorer som avgör beslutet	Orsak till placering Nätverkets egenskaper Arbetsbelastning
Frågeställning 3: Barnets bästa	Mognad och matchning Lojalitet

4.5 Uppsatsens trovärdighet

I detta avsnitt diskuteras studiens trovärdighet utifrån *reliabilitet*, *validitet* och *generaliserbarhet*. Vi beskriver både styrkor och svagheter när det kommer till studiens trovärdighet. Därefter beskrivs och förklaras våra etiska överväganden.

4.5.1 Validitet och reliabilitet

Enligt Kvale och Brinkman (2014) handlar *validitet* om i vilken utsträckning vald metod undersöker det den avser att undersöka. *Reliabilitet* beskriver Kvale och Brinkman (2014) som tillförlitligheten i forskningsresultatet. *Reliabiliteten* handlar om att samma resultat kan återskapas av andra forskare vid en annan tidpunkt. Författarna beskriver att det handlar om huruvida intervjupersonerna kommer att ändra sina svar under en intervju och huruvida de kommer att ge olika svar till olika intervjuare. Vi har vid intervjutillfällena växlat huvudansvaret mellan oss. En av oss ställde samtliga intervjufrågor medan den andra observerade och ställde eventuella följdfrågor. För att öka tillförlitligheten i vår studie har vi också läst igenom varandras transkriberingar då vi vill tillförsäkra oss att vi har tolkat informanternas svar lika (jfr Kvale & Brinkman, 2014). I vårt arbete har vi haft en kontinuerlig *validering* för att försäkra oss om att vi undersöker det vi syftar till att undersöka. Vi har under arbetets gång ständigt kontrollerat, ifrågasatt och teoretiskt tolkat våra resultat för att försäkra oss om *validitet* och *reliabilitet* i arbetet (jfr Kvale och Brinkman, 2014). I vårt arbete använder vi oss av en logisk perception. Genom att strukturera rubriker i en logisk ordning skapar vi en tydlighet för läsaren samt en röd tråd mellan studiens alla delar. Den logiska kontinuiteten berör de olika delarna i forskningsprocessen samt hur väl dessa delar hänger ihop (Backman, 2008). För att tillförsäkra oss om undersökningens trovärdighet har vi under processens gång försökt vara så transparenta som möjligt. Vi redogör för hur vi tänkt vid val av metod, vid urval av litteratur och informanter, vilka vägval vi gjort och varför. Detta för att läsaren ska kunna känna en närhet och förstå de hinder vi mött på vägen och hur vi valt att möta det i vår undersökning. Vi har valt att inte dölja våra eventuella svagheter utan belyser dessa i arbetet (jfr Ahrne & Svensson, 2015).

4.5.2 Generaliserbarhet

Syftet med denna studie är inte att generalisera då socialsekreterares erfarenheter är individuella. Ahrne och Svensson (2015) hävdar att generalisering i kvalitativ forskningsmetod skall göras med försiktighet. Det är inte givet att det resultat vi får i

vår forskning är representativt för alla socialarbetare som arbetar med barn och unga, därav är vårt syfte inte att generalisera. Vi diskuterar likheter och skillnader som förekommer i vår studie i förhållande till tidigare forskning i ämnet för att öka trovärdigheten i vårt arbete men inte för att göra generaliseringsanspråk (jfr Ahrne & Svensson, 2015).

4.5.3 Etiska ställningstaganden

Forskning är viktigt och nödvändigt för samhällets utveckling. Därför har samhället och samhällets medlemmar ett berättigat krav på att forskning bedrivs vilket benämns som *forskningskravet*. Forskning ska dock bedrivas med respekt för individen och som forskare ställs krav på skydd mot otillbörlig insyn. Individer får inte utsättas för psykisk eller fysisk skada, förödmjukelse eller kränkning. Detta krav benämns som *individskyddskravet* (Vetenskapsrådet, 2002). Individskyddskravet kan konkretiseras i fyra allmänna huvudkrav som vi jobbar i enlighet med genom studiens gång. De fyra huvudkrav som omfattas i individskyddskravet är *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet*.

Informationskravet handlar om att forskaren skall informera om den aktuella forskningens syfte (Vetenskapsrådet, 2002). Vi har informerat informanterna om vilka vi är och vilken högskola vi kommer ifrån genom att skicka ut ett informationsbrev (se bilaga 3). I informationsbrevet beskrivs också studiens syfte och varför vi anser att vårt valda forskningsområde är viktigt att forska vidare inom. Vi har presenterat intervjuernas upplägg, vilka villkor som gäller för deras deltagande samt att de kommer vara anonyma i studien. Vi har även beskrivit för informanterna hur länge intervjuerna uppskattningsvis kommer att hållas och att slutprodukten av studien kommer att publiceras i DiVA. I informationsbrevet har vi även informerat informanterna om att deltagandet i studien är frivilligt och att informanterna har rätt att avbryta sin medverkan vilket är i enlighet med *samtyckeskravet* (jfr Vetenskapsrådet, 2002).

Konfidentialitetskravet handlar om att alla informanter skall ges största möjliga konfidentialitet och att personuppgifter skall förvaras så att obehöriga inte kan ta del av dem (Vetenskapsrådet, 2002). Vi har arbetat i enighet med detta krav genom att inte använda oss av namn på kommun, namn på person eller andra personuppgifter i studien.

Vi har valt att benämna intervjupersonerna efter, intervjuperson (IP) 1, 2, 3 osv. Vi har även förvarat ljudfiler och transkriberat material av intervjuerna så att ingen obehörig kan ta del av dem. De uppgifter vi har samlat in för att genomföra denna studie har och kommer endast att användas för forskningsändamål i denna studie vilket omfattas i *nyttjandekravet* (jfr Vetenskapsrådet, 2002). Även detta har framkommit i informationsbrevet som har skickats ut till informanterna.

5. Resultat och analys

Kapitlet inleds med en kortare presentation av våra informanter för att tydliggöra vart vårt resultat är inhämtad ifrån. Därefter struktureras resultatredovisningen efter huvudteman vilka bygger på studiens tre frågeställningar (se tabell 1, Teman och underteman genererade i tematiska analysen). Första huvudtemat som presenteras är *Det praktiska arbetet* med underteman som: *Nätverksorienterat arbetssätt*, *trygghetsskapande* och *brister i nätverksarbete*. Därefter följer det andra huvudtemat vilket vi benämnt *Avgörande faktorer för beslutet att placera barn inom nätverket* med underteman som: *Orsak till placering*, *nätverkets egenskaper* och *arbetsbelastning*. Slutligen presenteras vårt sista huvudtema vilket är *Barnets bästa* med underteman vi valt att kalla: *Mogna och matchning* och *lojalitet*. Det som återfunnits i varje tema presenteras sedan i löpande text. Under varje huvudtema analyseras empirin utifrån *systemteori* och *Bronfenbrenners utvecklings- och ekologiska perspektiv*.

5.1 Presentation av informanter

Samtliga informanter som deltagit i studien arbetar på socialtjänstens enhet för barn och unga i olika kommuner i Sverige. Våra informanter är alla kvinnor mellan 24 och 43 år gamla och har arbetat mellan två till sex år på enheten för barn och unga. Samtliga informanter har en socionomexamen.

5.2 Det praktiska arbetet

Utifrån våra intervjuer har vi kunnat urskilja ett antal teman kopplade till vår första frågeställning om hur det praktiska arbetet med nätverksplaceringar fungerar. Dessa teman är: *Nätverksorienterat arbetssätt*, *Trygghetsskapande* och *Brister i nätverksutredning*.

5.2.1 Nätverksorienterat arbetssätt

Alla informanter beskriver att rutinerna kring nätverksplacering i stort sett är obefintliga på deras arbetsplatser. Då ingen placering är den andra lik menar några av informanterna att det är svårt att ha fasta rutiner kring exakt hur man ska gå till väga. Flertalet informanter beskriver dock att de har ett nätverksorienterat arbetssätt på sin arbetsplats och att de enligt lag är skyldiga att först undersöka barnets nätverk. Det framkommer också att arbetet med att placera barn aldrig sker av en ensam

socialsekreterare utan diskuteras mycket på arbetsplatsen. Bristen på rutiner och samarbetet vid placering beskriver informant 3 såhär:

Den enda rutinen är ju egentligen att vi ska överväga nätverksplacering. Det är ju en rutin som vi har och enligt lag tänker jag också (...) det är ju aldrig en enskild socialsekreterares uppgift att gå igenom det här [placering av barn] utan det här är en sån sak som vi tar upp på beredningen eller med chef och gruppleddare tillsammans. Det är ingenting som vi bestämmer själva som socialsekreterare. (IP3)

För att ta reda på möjligheten till nätverksplacering av barn, beskriver de flesta informanter att de först och främst undersöker barnets behov för att sedan göra en kartläggning av nätverket. I det skedet frågar de ofta föräldrarna vilket nätverk de har. De undersöker vad nätverket kan göra samt om de kan uppfylla det placerade barnets behov av hjälp och stöd. Det sker nätverksmöten där barnets sociala nätverk, det vill säga potentiella familjehemsföräldrar, bjuds in och där lämplighet undersöks. De undersöker bland annat vilken relation de har till barnet och hur de ställer sig till att hjälpa till. Det framkommer att dessa nätverksmöten är frivilliga och sker i samråd med föräldrar och barn.

Återkommande i informanternas berättelser var beskrivningar av att arbetet på socialtjänsten många gånger går fort och när ett barn är i behov av att placeras måste det ofta ske snabbt, gärna samma dag. Vid akuta placeringar ser de över vem eller vilka som har möjlighet att ta emot barnet på kort varsel. På grund av detta placeras barn ofta i jourhem, hos släktingar eller andra personer i nätverket som efter en snabb, lite mindre omfattande utredning, kan godkännas som ett tillfälligt familjehem för barnet. Informant 5 beskriver att det vid akuta placeringar handlar om att använda de resurser man har, vilka ofta är begränsade.

Då blir det ju i första hand när det blir en akut placering, vilket familjehem har vi som ens har möjlighet att ta emot det här barnet idag. Då blir det ju lite, det här är jättebråttom, vi måste lösa det idag, och då får man ju egentligen lite ta det man har. (IP5)

Under tiden barnet är placerat i jourhem eller annat tillfälligt familjehem, utreds nätverket vidare och mer noggrant. Flera av informanterna beskriver att de inte själva gör familjehemsutredningarna utan att de bedrivs på en separat enhet för

familjehemsutredning. Socialsekreterarna och familjehemsutredarna har dock ofta kontakt och en dialog under processen.

5.2.2 Trygghetsskapande

Några informanter beskriver att skillnaden mellan att utreda nätverksplacering jämfört med en placering i ett främmande familjehem är att man som socialsekreterare inte behöver vara lika involverad vid en nätverksplacering. Barnet känner personen de ska placeras hos sedan innan och kan känna en trygghet redan från start. Informanten beskriver också att de biologiska föräldrarna i större utsträckning känner sig trygga i att veta vart och hos vilka barnet är placerat. I fall där barn placeras i främmande familjehem, menar informanten att mycket tid och energi används till att informera och lugna föräldrarna då de är oroliga över att inte veta var barnet ska placeras eller hur familjehemsföräldrarna är. Informant fyra beskriver här oron hos föräldrarna vid placering i främmande familjehem:

Blir det [placering] i nätverket så kan det ju vara mer naturligt att de känner barnet redan, de känner föräldrarna. Så vi behöver kanske inte vara riktigt lika delaktiga. För annars är det ju jättemycket att trygga föräldrarna i vart barnet är (...) Det är ju så att man får lägga mer tid på att lugna dem och kanske informera. Vid nätverksplacering kan man ju känna mer lugn i det, man vet att det är en storasyster som barnet bor hos till exempel eller mormor. De kan ringa dit utan att vi behöver känna att vi behöver styra över vartenda samtal. (IP4)

Ett flertal informanter beskriver vikten av att man som socialsekreterare känner sig trygg i valet av placering. Det framkommer nämligen att det är en skyldighet att som socialsekreterare försäkra sig om att barnet är och känner sig trygg i den kommande placeringen.

5.2.3 Brister i nätverksutredningen

Trots att majoriteten av informanter beskriver att de har en skyldighet att utreda barnets nätverk vid val av placeringsform, menar flera informanter att möjligheten att hitta lämpliga personer inom barnets nätverk inte alltid utreds fullt ut. Förslag som ges av föräldrarna kring personer inom nätverket där barnet kan placeras undersöks. När det kommer till att undersöka andra möjligheter till placering inom nätverket beskriver ett

par av informanterna att de på grund av bland annat tidsbrist, inte undersöker saken mer noga än så. Informant 5 beskriver:

Vi måste ju titta på nätverket. Men frågan är, hur mycket gör man det? Kan det vara att man bara frågar, finns det nån? Och dom säger nej och så har man gjort det man ska (...) Det kan ju finnas en fotbollstränare eller en bästa kompis förälder. Det är ju också nätverk. Så det kan jag nog tycka glöms bort lite grann, att verkligen kolla på djupet om det verkligen finns, istället för att bara ta föräldrarnas ord på att vi har ingen. Vi skulle ju kunna gå in med andra ögon och liksom titta lite bredare. (IP5)

Utredningarna kring möjlighet att placera barn inom nätverket beskrivs av informanterna som ett utvecklingsområde på enheterna där de arbetar. Ett par av informanterna menar också att detta är en chefsfråga och att det är där ändringar måste ske för att socialsekreterare ska ha möjlighet att göra annorlunda prioriteringar i sitt arbetssätt vilket informant 5 beskriver såhär:

Men vi gör det ju för barnen och är det de bästa för barnet med nätverk så är det ju klart att vi behöver bli duktigare på det och framförallt frigöra mer tid och utrymme för det. Det tror jag behöver implementeras lite på en högre nivå, hitta sätt att göra för att man ska kunna fokusera på att göra en ordentlig kartläggning över nätverk. (IP5)

Informanterna menar att de med bättre förutsättningar skulle kunna utföra ett bättre och mer tidseffektivt arbete.

5.2.4 Analys av empiri utifrån teori

Informanterna beskriver att de arbetar nätverksorienterat men att det saknas specifika rutiner kring hur nätverksarbetet ska genomföras. Systemteori beskrivs som en grundläggande teori för nätverksarbete då systemteorin betraktar människan i sitt totala sammanhang och belyser att olika delar påverkar och är ömsesidigt beroende av varandra (Forsberg & Wallmark, 2002). En nätverksorienterad arbetsmetod som informanterna beskriver att de använder är nätverksmöten där de sammankallar barnets sociala nätverk och bland annat utreder möjligheten till nätverksplacering. För att insatser inte ska bli allt för slumpartade måste människornas sociala sammanhang vara en del av socialarbetarens tänkande och handlande i det praktiska sociala arbetet (Forsberg & Wallmark, 2002.). Informanterna uttrycker att de arbetar genom att träffa barnet, föräldrarna och barnets nätverk för att utreda barnets behov och situation för att sedan undersöka vad som skulle vara den bästa placeringen. Resultatet kan tolkas som att socialsekreterarna har ett systemteoretiskt synsätt då socialsekreterarna arbetar

med att utreda barnets behov utifrån sitt totala sammanhang genom att se till barnets olika system.

Socialsekreterarens arbetssätt påverkas inte bara av det klientnära arbetet på mikronivå. Resultatet visar att placeringar av barn aldrig utförs av en ensam socialsekreterare utan sker i samspel med familjehemssekreterare, chefer och kollegor. Samspelet och kommunikationen mellan människor i ett gemensamt sammanhang beskrivs vara systemteorins fokus (Forsberg & Wallmark, 2002). Socialsekreterare arbetar utifrån professionella system där vi utifrån resultatet kan se att till exempel socialsekreterarna ger i uppdrag till familjehemssekreterare att utreda familjehem, vilka innefattar både nätverkshem och främmande familjehem (jfr Payne, 2015). Då de olika avdelningarna är beroende av varandra i arbetet med att placera barn, sker interaktioner mellan olika professionella mikrosystem vilket skapar en typ av mesosystem (Andersson, 2013). Socialsekreterares arbetssätt grundas i ett makrosystem där makrosystemet utgör den rådande samhällssituationen och politiken varpå lagstiftningen grundas. Då socialtjänsten arbetar med myndighetsutövning som grundar sig i lagstiftningen har makrosystemet en avgörande roll i hur arbetet bedrivs (jfr Klefbeck & Ogden, 2003).

Resultatet visar att socialtjänstens enhet för barn och unga arbetar systemteoretiskt genom att arbeta med barn och barnets nätverk. Det framkommer dock att andra faktorer, såsom organisatoriska hinder i form av arbetsbelastning försvårar det systemteoretiska arbetet vilket analyseras ytterligare under nästa huvudtema.

5.3 Avgörande faktorer för beslutet att placera barn inom nätverket

Ur informanternas utsagor har vi funnit tre teman för att besvara vår andra frågeställning om vilka faktorer som avgör beslutet att placera barn inom nätverket. Vi har funnit dessa teman: *orsak till placering*, *nätverkets egenskaper* och *arbetsbelastning*.

5.3.1 Orsak till placering

Samtliga informanter uppgav att det är mer ovanligt med placering av barn inom nätverket på deras enheter då de flesta placeringar sker vid ett omedelbart

omhändertagande. Det framkommer att vid omedelbart omhändertagande behöver socialtjänsten ingripa direkt då det föreligger en stor oro som gör att det inte går att avvakta. Detta resulterar i att det inte finns utrymme för att utreda potentiella personer i nätverket som kan ta emot barnet i ett direkt skede då allt sker skyndsamt.

Av informanternas utsagor framkommer det att en avgörande faktor till vart placeringen sker, om det blir placering inom nätverket eller i främmande familjehem, grundas i om det är en samtyckesplacering, eller en tvångsplacering med stöd av lagstiftningen i socialtjänstlagens lag med särskilda bestämmelser om vård av unga. Informanterna beskriver att placering av barn sker så långt som det är möjligt i samförstånd med föräldrar. Placering av barn inom nätverket sker oftast med samtycke av vårdnadshavare, men det händer att vårdnadshavare inte samtycker till att placera inom nätverket. Informant 2 beskriver:

Vi kan ju inte ta kontakt med nätverket om vårdnadshavarna inte vill, så att det kan ju falla på att vårdnadshavarna säger nej, vilket ofta är fallet när det handlar om våld eller liknande att de inte vill erkänna. Det är många som känner skam, det är skamfyllt att vara aktuell hos socialtjänsten och då är det jätte, jättesvårt att få dom att vilja involvera nätverket. (IP2)

Informanterna beskriver att en placering som bygger på ett samtycke av vårdnadshavarna gör det lättare då vårdnadshavare och socialtjänst tillsammans kan komma överens om en placering som är bäst för barnet. Då det saknas samtycke av vårdnadshavare för placering av barn uppger några av informanter att det blir vanligare att placering sker i främmande familjehem. Det beskrivs vara ovanligt med LVU-placeringar i nätverket då dessa kan medföra många svårigheter som bygger på den känslomässiga relationen som finns inom nätverket. Informant 3 beskriver:

Det kan bli mycket motstridigheter så att säga. Vi säger om man skulle vilja placera hos sin syster och att det är en LVU placering, då kan det bli jättesvårt i den här systerrelationen. (IP3).

Informanterna beskriver att orsaken till varför ett barn placeras är en viktig faktor som är avgörande för beslutet att placera barn inom nätverket. Barn som har blivit utsatta för våld eller sexuella övergrepp placeras i första hand inte inom nätverket då det beskrivs kunna göra mer skada än nytta för barnet, vilket informant 2 beskriver såhär:

*Vid sexuella övergrepp skulle jag säga är det svårt att placera i nätverket. För de barnen är så traumatiserade och de behöver mer än vad nätverket kan klara av (...)
Barn som under lång, lång tid har blivit utsatta för våld är inte heller nätverksplacering bra, av samma anledning egentligen. Då har barnen ofta så stora behov och är ofta så traumatiserade att deras nätverk faktiskt inte kan klara av det. (IP2)*

I de fall orsaken till placering handlar om hedersproblematik, det vill säga kulturella mönster som begränsar människors friheter och rättigheter, beskriver samtliga informanter att nätverksplacering inte är ett alternativ. Problematiken utgör den faktor som direkt utesluter placeringsformen då det finns en risk för att barnet kan utsättas även i nätverket. Informanterna hävdar att placering av barn inom nätverket kan vara aktuellt vid de ärenden då föräldrarna har någon form av missbruksproblematik. Detta då det kan vara mer lätthanterligt för nätverket än annan problematik som kräver att barnet ska placeras. Missbruk beskrivs som en av de vanligaste orsakerna till att barn placeras inom nätverket enligt informanterna då föräldern kan vara en bra förälder men har en sjukdom. Det är ofta inte samma risk för barnet att träffa en förälder när missbruksproblematik är anledningen till placering. Nätverket kan lättare säga nej till en påverkad förälder.

5.3.2 Nätverkets egenskaper

Faktorer som blir avgörande för beslutet att placera barn inom nätverket är enligt informanterna bland annat att det ska finnas ett nätverk som är redo att ställa upp. Avgörande för beslutet är även att barnet har en anknytning till nätverket och att det är någon barnet är trygg med och inte endast någon som föräldrarna tycker att barnet är trygg med. Att barnet har en anknytning och en trygghet i nätverket beskriver informanterna som viktigt då placering inom nätverket för barn som redan har en etablerad anknytning resulterar i att det blir mer naturligt och bra för barnet eftersom det inte blir en alltför stor förändring. Den största fördelen med att placera barn inom nätverket uppger samtliga informanter vara att barnen får behålla någon form av normalitet, en person som de är vana vid och trygga med och att det är närmre deras vardag. Detta kan dock även utgöra en svårighet då skillnaden kan bli för liten för barnet, vilket informant 2 beskriver såhät:

Svårigheten med att placera barn inom nätverket är att skillnaden för barnen kan bli för liten. Att det är för likt det dem varit med om, att det kanske inte vågar berätta om vad de har varit med om av lojalitet. Eftersom att en närstående kanske är nära till föräldrarna också. Den vanligaste formen av nätverksplacering är ju mor- och farföräldrar eller syskon till föräldrarna. De står ju ofta nära föräldrarna och då kan det vara jättesvårt för barnen att våga prata. (IP2)

Samtliga informanter beskriver nätverkets förmåga att hantera vårdnadshavarna som en annan viktig faktor. I de fall det finns en känslomässig relation till vårdnadshavarna kan detta försvåra situationen för personer inom nätverksfamiljen. En rollkonflikt kan uppstå då de fyller rollen som till exempel mormor eller moster och vårdnadshavare samtidigt. Detta i sin tur kan resultera i en spänning mellan barnets biologiska föräldrar och personer inom nätverksfamiljen där barnet är placerat. För att placering av barn inom nätverket ska vara möjligt är det avgörande om personerna i nätverket kan stå emot de biologiska föräldrarna, i den mening att föräldrarna kanske gått med på att placera barnet inom nätverket men att föräldrarna sedan varit där och stört vården. Detta kan resultera i att personer i nätverksfamiljen inte kan ta hand om barnet på grund av att föräldrarna stör vården och att personerna inom nätverket inte kunnat stå emot på grund av lojalitet till varandra. Informanterna beskriver att de biologiska föräldrarna till barnet lägger mycket skuld på personer inom nätverket då det finns en förväntan på att släkten ska vara lojal. De beskriver att man har högre krav på sin släkt eller på personer inom nätverket där barnet är placerat än vad man kanske hade haft om det var en placering hos en helt främmande familj. Informant 1 och 4 beskriver:

När nätverket inte har kunnat tagit hand om barnen på grund av att föräldrarna stört. Då har man tvångsvårdat barnen så att föräldrarna inte har rätt att gå in och bestämma och störa själva placeringen. (IP1)

När det funkar så funkar det, så ska jag nog dra slutsatsen, men när det inte funkar då blir det jättesvårhanterligt...eftersom det är familjära band. (IP4)

Övriga faktorer visar sig grundas i praktiska faktorer såsom bland annat, personer inom nätverket och dess ekonomiska situation, boendesituation, huruvida personen i nätverket varit straffad sedan tidigare och ålder på personerna i nätverket som är villiga att ta emot barnet. För att placera barn inom nätverket beskriver informanterna att personerna inom nätverket behöver ha en stabil ekonomi, det beskrivs att vid en utredning av nätverket så tittar man på om personerna i nätverket exempelvis har anmärkningar hos

kronofogden. Man tittar även på hur boendesituationen ser ut för personerna inom nätverket som eventuellt tar emot barnet. De ska ha ett stabilt boende med utrymme för barnet. Ett krav som man tittar på vid utredning av familjehemsplaceringar oavsett om det är inom nätverket eller i främmande familjehem är att barnet ska få ha sitt eget utrymme där barnet placeras, men informanterna beskriver att det finns en skillnad i hur utredningen av nätverket ser ut i förhållande till främmande familjehem. Informant 3 beskriver:

För barnets skull och då kanske man kan se lite mellan fingrarna att barnet får dela rum till exempel. Barnet får inte sitt egna utrymme det är lite stökigt och rörigt men det är tryggt och vi har bra relationer och föräldrarna är trygga. (IP3).

Utöver att man tittar på boendeformen så beskriver informanterna att man även tittar på var personerna inom nätverket bor geografiskt. De uppger att det ibland finns en person inom nätverket som uppfyller alla krav för att ta emot barnet men att de bor för långt bort. Då det är viktigt att nätverkspersonen finns i barnets miljö kan en placering falla på detta. Det är en fördel för barnet om deras nätverk finns i dess miljö då barnet kan gå kvar på samma skola eller förskola, ha kvar sina vänner och sina aktiviteter. De behöver inte ryckas upp från sin vardag på samma sätt som om de behöver flytta någon annanstans. Att nätverkspersonerna finns inom barnets miljö underlättar även umgänget med de biologiska föräldrarna. Något som också avgör beslutet att placera barn inom nätverket är om personen inom nätverket som är villig att ta emot barnet finns i brottsregistret beskriver informanterna. De beskriver att personer inom nätverket som är villiga att ta emot barnet inte ska ha varit straffade för något brott som ligger nära i tid. Informanterna beskriver vidare att det gäller alla som ställer upp som familjehem, oavsett om det är inom nätverket eller ett främmande familjehem. Ålder är ytterligare en faktor som blir avgörande för beslutet att placera barn inom nätverket. Informanterna uppger att man vid placering gör bedömning om det kommer vara en uppväxtplacering vilket de beskriver som då barnet kommer att växa upp i familjehemmet. Är det en uppväxtplacering blir ålder på nätverksföräldrarna avgörande. En informant beskriver att mor- och farföräldrar ofta vill ta hand om sina barnbarn men att man som socialsekreterare anser de vara för gamla.

5.3.3 Arbetsbelastning

En faktor som samtliga informanter beskriver blir avgörande för beslutet av placering är tidsbristen. De beskriver att det är tidspressat med utredningar och att man glömmer bort att utreda ett nätverk som redan finns där om inte de biologiska föräldrarna själva önskar det. De beskriver även att det ibland kan vara lättare att ta ett redan färdigt utrett familjehem än ett nätverkshem. Några informanter belyser även att det blir mer jobb som socialsekreterare att placera inom nätverket. Informant 3 beskriver:

Det är ett större socialsekreterar-arbete och jag tänker på hur våran vardag ser ut på barn och familj, vi har ofta väldigt mycket att göra, och vi är ju naturligtvis väldigt tacksamma när det går smidigt. Placerar vi i nätverkshem då behövs det läggs utrymme för mer tid för att det ska fungera bra. (IP3)

Informanterna hävdar att det ibland kan upplevas lättare att använda ett redan utrett familjehem då det är tidsbesparande och att unga socialsekreterare ofta känner sig mer trygga i det än att utreda ett nätverk som man inte känner till sedan tidigare. Informant 4 beskriver:

Jag tänker att våra nya socialsekreterare uppe hos oss nu, jag undrar om dom tänker på det. Man ska alltid kolla i nätverket först, men allt sker så fort och det ska vara så mycket beslut som ska fattas i rätt tid och det ska skickas in till förvaltningsrätt på rätt sätt. Och det är ju ett stort ansvar också som jag tror att man kanske tänker att det är tryggare med liksom Kalle och Ulla som har varit familjehem i tio år och dom träffar vi ju och dom har vi utrett. (IP4)

5.3.4 Analys av empiri utifrån teori

I resultatet har vi kunnat belysa olika faktorer som avgör beslutet att placera barn inom nätverket. Informanternas beskrivningar kring att nätverksplacering är det bästa för barnet då det inte blir en lika stor omställning som att placeras i ett främmande familjehem, stämmer väl överens med resultatet av tidigare studier (jfr Linderot, 2006; Peters, 2005; Winokur, Holtan, & Batchelder, 2018). Enligt Bronfenbrenners utvecklings ekologiska perspektiv genomgår barn ett flertal ekologiska övergångar under sin uppväxt (Klefsbeck & Ogden, 2003). När barn första gången rör sig utanför familjen talar de om att en ekologisk övergång sker. I sådana faser känner barnet mindre trygghet i att klara av kompetenskraven i det nya sammanhanget. Hur övergången artar sig är beroende av barnets omgivning och dess känslor, vilka som är inblandade samt hur

övergången sker. Om föräldrarna ser övergången som något positivt och om barnet känner sig väl mottaget resulterar det i en positiv ekologisk förändring (Ibid.). Om skillnaderna inte är så stora i de olika miljöerna blir övergången lättare då det finns gemensamma förväntningar på barnet. Utifrån Klefbeck och Ogdens (2003) beskrivning av ekologiska övergångar kan placering av barn utanför hemmet tolkas som en sådan. Detta då barnet rör sig från sitt ursprungliga mikrosystem till ett annat, som här utgörs av familjehemmet. Det kan tolkas som att en placering inom nätverket blir lättare för barnet. Miljön blir inte lika främmande och med stor sannolikhet finns gemensamma förväntningar på barnet. Detta kan resultera i en mer naturlig övergång (jfr Klefbeck & Ogden, 2003).

Resultatet visar att det är en fördel för barnet att placeras i sin närmiljö då de inte behöver ryckas upp från sin vardag på samma sätt som om de behöver flytta ifrån sin närmiljö. Barnet slipper gå igenom stora förändringar såsom att byta skola eller skaffa nya vänner. Resultatet visar också att en placering i barnets närmiljö underlättar för umgänget med de biologiska föräldrarna. Systemteorin belyser att varje system som en individ ingår i är en del i ett större system och rymmer sig i subsystem (Forsberg & Wallmark 2002; Klefbeck & Ogden, 2003). Förändring i något av systemen innebär förändring i alla delar av systemet. Till exempel om en förändring sker i mikrosystemet, när ett barn behöver placeras ifrån sina föräldrar och kanske byta skola sker det även förändringar i makro-, exo- och mesosystemet (ibid.). Av vad som framkommer i resultatet är bland annat familjehemmets ekonomi och boendesituation avgörande faktorer för om de får vara familjehem. Dessa faktorer kan tolkas som en del av barnets exosystem som enligt Bronfenbrenners utvecklingsekologiska perspektiv indirekt påverkar barnets utvecklingsbetingelser (jfr Andersson, 2013; Klefbeck & Ogden, 2003). Det kan tolkas som att familjens ekonomi påverkar barnet indirekt då ekonomiska svårigheter kan resultera i att barnets grundläggande behov inte tillgodoses. Var barnet placeras påverkar med andra ord barnets ekonomiska förutsättningar vilket indirekt påverkar barnets utveckling och mående. Detta kan förklara varför nätverkets egenskaper beskrivs som en avgörande faktor för beslut att placera barn inom nätverket.

Av resultatet framkommer vidare att en avgörande faktor för beslutet att placera barn inom nätverket grundar sig i socialsekreterarnas arbetsbelastning och

tidsbrist. Informanterna beskriver detta som organisatoriska hinder vilka de inte själv kan påverka. Med utgångspunkt i Bronfenbrenners utvecklingsekologiska perspektiv görs tolkningen att de organisatoriska hindren inte går att påverka på mesonivå då det enligt informanterna är något som behöver lyftas på chefsnivå. Det blir därmed en fråga som ytterligare kan behöva lyftas till politisk nivå, det vill säga makronivå då chefen också styrs av riktlinjer och lagar (jfr Klefbeck & Ogden, 2003).

5.4 Barnets bästa

Utifrån samtliga intervjuer har vi kunnat urskilja ett antal teman kopplade till vår frågeställning om hur socialsekreterare beaktar barnets bästa vid val av placeringsform. Dessa teman är: *Mognad, matchning och lojalitet.*

5.4.1 Mognad och matchning

Samtliga informanter uppger att barns delaktighet vid val av placeringsform grundas i barnets mognad. Informanterna beskriver att man försöker samtala med barnet och informera om vad som händer igenom processen men det görs med barnets förmåga att förstå i beaktande. Informant 1 beskriver:

Man försöker ju alltid prata med barnen och få med dom och få dem delaktiga i sin situation efter ålder och förmåga. Så delaktigheten kan se olika ut förstås. (IP1)

Informanterna uppger att man alltid pratar med barnet om vad det är barnet varit utsatt för. Man pratar med barnet om barnets nätverk för att uppfatta hur barnet pratar om personer i nätverket runt om barnet och vad barnet berättar om dem. Informanterna beskriver vidare att barnets bästa beaktas genom att det görs en så bra matchning som möjligt då barnet ska placeras. Genom att presentera barnets behov och svårigheter till familjehemssekreterare som i sin tur utreder familjehemmen ges det möjlighet att matcha med det familjehem som kan ge barnet vad de behöver och för att det ska bli en så bra placering som möjligt. Informanterna beskriver också att brist på familjehem kan göra det svårt att göra en bra matchning, informant 3 beskriver:

Det är ju jättesvårt att reda ut vad barnets bästa är och jag ska ärligt säga att vi ställer ju frågan till familjehemssekreterare vilket familjehem som är det bästa för det här barnet, utifrån allt som vi vet. Dem får ju en hel palett av vad vi om det här barnet och då ska ju dom matcha det med ett tänkt familjehem och eftersom det inte finns så

många att välja på så blir ju det också ganska omatchat egentligen. De gör ju en matchning så klart utifrån vad familjehemmet har för ålder på barnen och deras möjlighet att ta hand om just det här barnet. (...) så barnets bästa tas ju i beaktning. (IP3)

Informanterna beskriver att det kan vara svårt att matcha till fullo men att man ofta får ta det som finns. De beskriver att det på förhand kan vara svårt att veta vad som är barnets bästa då det man har tänkt kommer bli en bra placering senare visar sig inte fungera alls och tvärtom. Informanterna menar att man som socialsekreterare inte placerar barn där man inte tror att det kommer att bli bra men att man på socialtjänstens enhet för barn och unga ofta är efterklok i sitt arbete.

5.4.2 Lojalitet

Samtliga informanter anser att det inte är barnets bästa att vara med och bestämma vid val av placeringsform. De beskriver att barn är delaktiga i processen vid placering men att de inte ställs inför valmöjlighet att välja om eller vart de ska placeras. Informant 3 beskriver:

Det låter så fel när jag sätter ord på det, men jag tänker att jag har nog aldrig frågat ett barn vill du bo, man inte presenterar det som en valmöjlighet. (IP 3)

Informanterna beskriver att det är svårt för barn att gå med på att placeras ifrån sina föräldrar då barn oftast inte vill placeras trots att de lever i misär. Informanterna beskriver att barn är lojala mot sina föräldrar och vill vara kvar hos föräldrarna trots det dem genomgår i hemmet. Informanterna uppger att de då inte lyssnar på barnen och att det är barnets bästa att gå emot deras vilja och placera barnet trots att barnet inte vill. De beskriver att det vore orimligt att lyssna på barnen då det skulle innebära att de far illa, men barnen ges däremot möjligheten att uttrycka sin mening. En informant beskriver ett ärende där ett barn på grund av lojalitet till föräldrarna inte ville placeras trots det hon fick genomlida i hemmet. Informant 4 beskriver:

Hon var utsatt för våld och hon pratade redan på skolan att vi inte får prata med hennes föräldrar. Vi var tydlig med att vi kommer behöva göra det. Hon tyckte att hon kunde sköta det själv, hon sa: "jag vill inte flytta till ett annat hem, jag kommer springa iväg". När vi träffade föräldrarna och det stod klart att hon inte kan gå hem, hon måste placeras. Och jag tänkte hur ska jag berätta för den här tjejen som har bett på bara

knän att: "snälla, låt mig inte få flytta hemifrån". Men när jag berättar kramar hon om mig och säger: "tack för att jag får flytta". (IP4)

Trots barns bristande delaktighet vid placering beskriver majoriteten av våra informanter att det är för barnets bästa att placeras inom nätverket. De är också medvetna om att forskning belyser nätverksplacering som en stor fördel för barnet.

5.4.3 Analys av empiri utifrån teori

Utvecklingsekologi utgör den teoretiska referensramen för BBIC (barnets behov i centrum). BBIC har medverkat till att göra barnen mer delaktiga samt att man inte glömmer bort familjens förhållande eller miljöns betydelse i utredning och uppföljning av insatser (Andersson, 2013). Av resultatet framkommer att barn inte är delaktiga i beslutandet av placering men att barnet utifrån ålder och mognad får komma till tals och informeras om processen under tidens gång. Enligt BBIC ska barnet och familjen vara delaktiga från att ärendet aktualiseras tills dess att en insats har avslutats (Socialstyrelsen, 2018). Detta förutsätter att socialtjänsten arbetar öppet med information som berör barnet och familjen. Graden av delaktighet ska dock bestämmas utifrån barns ålder och mognad men det finns ingen nedre åldersgräns för delaktighet (ibid.). Resultatet visar att barn inte är delaktiga i beslutet i de fall de bedöms vara oförmögna att besluta vad som är för dennes bästa på grund av lojalitet till föräldrarna. Enligt bestämmelser i BBIC beaktas principen om barnets bästa inom socialtjänsten vilket betonar att vid åtgärder som rör barn ska socialtjänsten särskilt beakta barnets bästa (Socialstyrelsen, 2018). Vid beslut avseende åtgärder som berör vård och vårdinsatser ska vad som är barnets bästa vara avgörande för beslut (ibid.). Av vårt resultat framkommer att socialsekreterare redan har en uppfattning av att barn inte har förmåga att avgöra vad som deras bästa vid placering. Grundprinciper i BBIC belyser att man för att komma fram till vad som är barnets bästa behöver ha både ett objektiva och ett subjektiva perspektiv (Socialstyrelsen, 2018). Det objektiva perspektivet bygger på socialsekreterarens bedömning av vad som är barnets bästa grundat i forskning och beprövad erfarenhet. Det subjektiva perspektivet bygger på det berörda barnets egna uttryck för vad som är han eller hennes bästa (ibid.). Utifrån Bronfenbrenners utvecklingsekologiska perspektiv utvecklas barn i interaktion och i samspel med sin närmiljö där olika faktorer kan påverka barnet och dess behov (Andersson, 2013). Då barnet ingår i flera system som påverkar barnets utveckling kan det tolkas som att det är

viktigt att barnet är delaktig och ses i sitt sammanhang utifrån barnets perspektiv och barnets egna utsagor.

I analysen under huvudtemat *Det praktiska arbetet* beskriver vi att man arbetar i professionella system där man genom ett systemteoretiskt arbetssätt samarbetar med olika enheter. Resultatet visar att samarbete på mesonivå mellan olika enheter krävs för att göra en så bra matchning som möjligt mellan barnet och ett potentiellt familjehem. Det nätverksorienterade arbetssättet kan med andra ord tydas bädda för att uppnå barnets bästa (jfr Forsberg & Wallmark 2002). Dock visar resultatet i denna studie att bristen på familjehem gör det svårt för socialsekreterarna att göra en bra matchning mellan barn och familjehemmet och att socialsekreterarna snarare arbetar efter principen “man tager vad man haver”. Bristen på familjehem kan ses som en faktor socialsekreterarna inte kan påverka på mikro- eller mesonivå inom arbetsgruppen (jfr Klefbeck & Ogden, 2003). Precis som i analysen under huvudtemat *Avgörande faktorer för beslutet att placera barn inom nätverket*, kan detta ses som ett organisatoriskt hinder som behöver lyftas på makronivå (ibid.). Vår analys har visat på att *barnets bästa* är starkt sammankopplat till *det praktiska arbetet* eftersom arbetssättet är förutsättningen för att kunna arbeta mot barnets bästa.

6. Diskussion

Detta avsnitt inleds med en sammanfattning av studiens huvudsakliga resultat följt av en resultatdiskussion där empirin diskuteras kopplat till tidigare forskning som presenterats i studiens andra kapitel. Därefter avslutas avsnittet med ett metodavsnitt där metodens styrkor och svagheter lyfts.

6.1 Resultatsammanfattning

Studiens syfte var att undersöka socialsekreterares uppfattning om vad som avgör beslutet att placera barn inom dess nätverk. Av resultatet framkommer det att samtliga informanter arbetar nätverksorienterat på sina respektive arbetsplatser, men att det saknas specifika rutiner på hur ett övervägande av att placera barn inom nätverket ska gå till. Vad gäller faktorer som avgör beslutet att nätverksplacera barn har vi kunnat identifierat ett flertal faktorer där bland annat anledning till varför placering av barnet i fråga blir aktuellt är avgörande för beslutet att placera barn inom nätverket. Placeras till exempel ett barn på grund av heder eller våld är nätverksplacering inte aktuellt men om föräldrarna har någon typ av missbruksproblematik är nätverksplacering relativt vanligt. Huruvida föräldrarna samtycker till placering framkommer också som en avgörande faktor. Tvångsplaceringar görs oftast inte inom nätverket då det kan bli svårhanterligt på grund av den känslomässiga relationen mellan nätverksfamiljen och de biologiska föräldrarna.

Av vad som framkommit i resultatet är socialsekreterarnas bedömning gällande nätverkets möjlighet att stå emot de biologiska föräldrarna också avgörande för beslutet. Praktiska egenskaper såsom nätverkshemmets ekonomi, boende och om de finns registrerade i belastningsregistret beskrivs som ytterligare faktorer avgörande för socialsekreterarnas beslut. Det framkommer i resultatet att tidsaspekten har en avgörande effekt på beslutet att placera barn inom nätverket. Socialsekreterare på enheten för barn och unga har ofta stor arbetsbelastning, då det är tidskrävande att leta efter personer inom barnets nätverk som kan ta emot barnet är det ofta lättare att ta redan färdigutredda familjehem som socialsekreterare vet fungerat. Av resultatet framkommer det även att barns delaktighet i beslutet att placeras är begränsad, men att barnets bästa beaktas genom att göra en så bra matchning som möjligt med familjehemmet där barnet ska placeras.

6.2 Resultatdiskussion

Av resultatet i denna studie framkommer det att placering av barn inom nätverket är att föredra och att när det fungerar så fungerar det bra. Både tidigare forskning och studiens resultat visar att placering av barn inom nätverk har flertalet positiva aspekter för barnet. Vår studie visar att barn som placeras inom nätverket inte genomgår en lika stor omställning då de placeras i en för barnet redan känd miljö. Även tidigare forskning belyser att det blir ett mindre ingrepp för barnet att placeras inom sitt nätverk jämfört med att placeras i främmande familjehem. Detta då det finns en naturlig kärlek i de fall barnet redan har en etablerad relation till sitt nätverk (Linderot, 2006; Peters, 2005; Winokur, Holtan, & Batchelder, 2018). Resultatet i studien visar att en svårighet med denna typ av placering är att det kan skapas rollkonflikter inom nätverket, vilket även Linderot (2006) belyser. När exempelvis en mormor eller en moster tar över rollen som vårdnadshavare kan det hända att de biologiska föräldrarna har svårt att acceptera det. Nätverksföräldrarna kan också ha svårt att ta över rollen som vårdnadshavare (ibid.).

Tidigare forskning visar att professionella socialarbetare upplever det svårt att ha insyn i hur det fungerar för barn placerade inom nätverket samt att nätverksfamiljer där barn är placerade ofta inte ställer sig positiva till övervakning av socialtjänsten (Beeman & Bosien, 1999). Medan Beeman och Boisens studie betraktar detta som en svårighet vid nätverksplacering, visar vårt resultat något annat. Några av de socialsekreterare vi intervjuat menar att de inte behöver vara lika delaktiga vid placering av barn inom nätverket som vid placering i främmande familjehem. De menar att barnet i större utsträckning känner sig trygg med personer de har en relation till sedan tidigare och att föräldrarna känner sig trygga i var barnet befinner sig och hur barnet har det. Tidigare forskning belyser nätverksfamiljen som ett hinder för att socialtjänsten ska få insyn i hur det fungerar i nätverkshemmet, medan våra resultat kan tolkas visa att socialtjänsten inte behöver vara särskilt delaktiga eller ha så mycket insyn vid nätverksplacering mer än vad lagstiftningen kräver. Av vårt resultat framgår att det är av stor vikt för socialsekreterarna att vara trygga i sina bedömningar. Detta skulle kunna vara en orsak till varför socialsekreterare i vår studie inte upplever att de har behov av att övervaka placeringen då de sedan tidigare är trygga i beslutet och i att barnet har det bra.

Av resultatet framkom att en av de största svårigheterna med att placera barn inom nätverket grundar sig i att nätverket inte kan stå emot de biologiska föräldrarna på grund av lojalitet till varandra. Även tidigare forskning visar att det är en av de största svårigheterna som professionella socialsekreterare upplever i arbetet med placering av barn och unga inom nätverket (jfr. Beeman & Bosien, 1999).

Samtliga informanter angav att de har ett nätverksorienterat arbetssätt på sin arbetsplats och att det alltid först ska övervägas att placera barnet inom nätverket. Linderot (2006) hävdar att attityden till nätverksplacering blivit bättre med åren och att den förändrade, mer positiva synen beror på en större öppenhet till det informella nätverket i det sociala arbetet. Utifrån våra resultat går det dock att ifrågasätta hur öppna socialsekreterare faktiskt är för det informella nätverket. Våra resultat visar närmare bestämt att socialsekreterare många gånger inte undersöker barnets nätverk i särskilt stor utsträckning. Det är oftast enbart familj och släkt som granskas, medan barnets nätverk i form av en granne eller fotbollstränare oftast inte ens finns med i tanken. Informanterna beskriver att en av anledningarna till detta är den tidspressade arbetssituationen och att det kan vara lättare att ta ett redan färdigt utrett familjehem än ett nätverkshem. Informanterna uttrycker att de är medvetna om att det är barnets bästa att bli placerade inom nätverket samt att forskning belyser detta. Det skulle med andra ord kunna tolkas som att socialsekreterare kan vara öppna för att placera i nätverket men att de organisatoriska hindren påverkar möjligheten att arbeta med nätverket på ett önskvärt sätt.

Vårt syfte med studien har varit att undersöka vad som avgör beslutet att placera barn inom nätverket. Under studiens gång har vi dock uppmärksammat att nätverksplaceringar är ovanliga och att våra informanter hade lättare att beskriva vilka faktorer som är avgörande för att inte placera barn inom nätverket. Av resultatet framgår organisatoriska hinder så som tidsbrist och arbetsbelastning som försvårar arbetet med nätverksplaceringar. Det är mer tidskrävande att placera barn inom nätverket då en helt ny utredning av nätverket krävs. Vid placering i främmande familjehem är dessa redan färdigutredda vilket sparar utredningstid för socialsekreterarna. Dock visar vårt resultat att det vid nätverksplacering kan vara ett mindre krävande arbete efter att barnet placerats. Socialsekreterarna behöver i det flesta fall inte arbeta med att trygga

föräldrarna under placeringstiden till skillnad från om barnet placeras i ett främmande familjehem.

Systemteorin och Bronfenbrenners utvecklingsekologiska perspektiv har hjälpt oss att förstå och förklara socialsekreterarnas nätverksorienterade arbetssätt bland annat genom att se barnet i sitt sammanhang samt att barnet ingår i ett flertal olika system. Vi har med hjälp av dessa teorier också kunnat se att flera professionella system involveras vid övervägandet att placera barn inom dess nätverk. Detta för att kunna göra en så bra placering som möjligt sett till barnets bästa.

6.3 Metoddiskussion

Vi har i denna studie använt oss av en kvalitativ forskningsmetod där fem semistrukturerade intervjuer gjordes med socialsekreterare som arbetar på enheten för barn och unga i olika kommuner i Sverige. Vid intervjuerna valde vi att använda oss av en fenomenologisk ansats då vi ville undersöka socialsekreterarnas subjektiva upplevelser av nätverksplaceringar, vi ville att informanterna själva skulle beskriva sina upplevelser (jfr Kvale & Brinkman, 2014). Den kvalitativa metoden var bäst lämpad för att hjälpa oss att besvara vårt syfte och våra frågeställningar då vi var intresserade av att undersöka socialsekreterares subjektiva upplevelser och uppfattningar av beslutet att placera barn inom nätverket. Genom att använda oss av semistrukturerade intervjuer och öppna frågor i vår intervjuguide som vi utgick ifrån, kunde vi få nyanserade svar av informanterna. Det vi upplevde som en svårighet var att informanterna i vissa fall försökte besvara frågan på ett tydligt och informativt sätt men att de istället svävade ut i sina svar och vid tillfälle glömde besvara själva frågan. Vi som intervjuare fick därav ibland försöka leda tillbaka till frågan och förtydliga den ytterligare.

Som tidigare nämnt så har vi olika erfarenhet av arbetet med barn och unga inom socialtjänsten och placering av barn, då en av oss haft sin VFU period under socionomutbildningen på socialtjänstens enhet för barn och unga har vi här valt att diskutera om denna förförståelse har påverkat arbetet. Det är den av oss som haft sin VFU period på enheten för barn och unga har väckt intresset för att undersöka hur socialsekreterare arbetar med nätverksplaceringar. Då personen inte varit delaktig i någon direkt placering av barn utan endast skuggat socialsekreterare i sitt vardagliga

arbete saknas en större förförståelse om vad som avgör beslutet att placera barn inom nätverket.

Då vi vid rekrytering av informanter valde att kontakta tidigare handledare till den av oss som haft sin VFU period på barn och unga, valde vi vid intervjutillfället att dela upp ansvaret så att den av oss som inte känner till personerna sedan tidigare hade huvudansvaret vid intervjuerna och den andra befann sig mer i bakgrunden för att se till att intervjuerna blir så objektiva som möjligt. Däremot anser vi att det kan ha påverkat resultatet ändå då närvaron kan ha påverkat informanternas svar. Svaren hade kanske varit annorlunda om endast den av oss som inte känner informanterna genomfört intervjuerna med dem.

En av våra intervjuer genomfördes via telefon vilket medförde att vi gick miste om informanternas kroppsspråk och ansiktsuttryck. Att se hur informanterna ställer sig till våra intervjufrågor är något som hade kunnat höja vår upplevelse. Detta kan också ha påverkat hur vi sedan tolkat svaren från intervjun när vi använt det i vårt resultat, då kroppsspråket och ansiktsuttryck hade kunnat ge oss en tydligare uppfattning om hur informanten pratar om fenomenet. Under intervjuens gång försökte vi ställa följdfrågor och be informanten utveckla sina svar för att vi som intervjuare ska kunna tolka svaren så rätt som möjligt. Vi är medvetna om att det kan ha påverkat resultatet och att våra tolkningar kanske inte är i enighet med hur informanten försökte beskriva det.

Under studiens gång uppmärksammades att de flesta enheter för barn och unga har en egen enhet som utreder familjehem och dess lämplighet och att socialsekreterarnas beslut av placering inom nätverk grundar sig i familjehemssekreterares utredning. En intervju med minst en familjehemssekreterare skulle kunnat berika vår studie. De hade kunnat belysa faktorer avgörande för nätverkets lämplighet som familjehem vilket i sin tur hade kunnat ge oss en mer nyanserad bild av vad som avgör beslutet att placera barn inom nätverket.

Referenser

Ahrne, G., & Svensson, P. (red.). (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. 2: a uppl.

Stockholm: Liber

Aldgate, J. (2009). Living in kinship care: a child-centred view. *Adoption & Fostering*, 33(3), 51-63. doi:10.1177/030857590903300306

Andersson, G. (2013). Utvecklingsekologi och sociala problem. I A, Meeuwisse., & H, Swärd (Red.), *Perspektiv på sociala problem* (s.202–216). Stockholm: Natur och Kultur.

Backman, J. (2008). *Rapporter och uppsatser*. (2., uppdaterade [och utök.]. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Beeman, S., & Boisen, L. (1999). Child Welfare Professionals' Attitudes Toward Kinship Foster Care. *Child Welfare*, 78(3), 315–337. Från <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=32969abd-7753-485b-a818-5054652ecb4f%40pdc-v-sessmgr01>

Berger, K.S. (1988). *The developing person through the life span*. (2. ed.) New York, N.Y.: Worth Publishers.

Bernedo, I. M., Garcia-Martin, M. A., Salas, M. D., & Fuentes, M. J. (2016). Placement stability in non-kinship foster care: variables associated with placement disruption. *European Journal of Social Work*, 19(6), 917-930. doi:10.1080/13691457.2015.1076770

Blakely, G., Leon, S., Fuller, A., & Jhe Bai, G. (2017). Foster Care Children's Kinship Involvement and Behavioral Risks: A Longitudinal Study. *Journal of Child & Family Studies*, 26(9), 2450-2462. doi:10.1007/s10826-017-0746-0

Bowen, N. (2005). Histories of developmental task attainment in aggressive children and their relationship to behavior in middle childhood. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 13(2), 113-124. doi:10.1177/10634266050130020401

- Braun, V & Clarke, V (2006) Using thematic analyses in psychology. *Qualitative Research in Psychology* 3(2), 77-101. doi:10.1191/1478088706qp063oa
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (Upplaga 3). Stockholm: Liber.
- Eccles, J. (1999). The development of children 6 to 14. *The Future of Children*, 9(2), 30-44. doi:10.2307/1602703
- Eriksson-Zetterquist, U. & Ahrne, G. (2015). Intervjuer. I G. Ahrne & P. Svensson (red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 34-54). Stockholm: Liber.
- Farmer, E. (2009). How do placements in kinship care compare with those in non-kin foster care: placement patterns, progress and outcomes? *Child & family social work*, 14(3), 331–342. doi:10.1111/j.1365-2206.2008.00600.x
- Farmer, E. (2010). What Factors Relate to Good Placement Outcomes in Kinship Care? *The British Journal of Social Work*, 40(2), 426-444. doi:10.1093/bjsw/bcp007
- Feinsten, L. & Bynner, J. (2004). The importance of cognitive development in middle childhood for adulthood socioeconomic status, mental health, and problem behavior. *Child Development*, 75(5), 1329-1339. doi:10.1111/j.1467-8624.2004.00743.x
- Forsberg, G. & Wallmark, J. (2002). *Nätverksboken: om mötets möjligheter*. (2., [bearb. och utök.] uppl.) Stockholm: Liber.
- Höjer, I (2012). Vård i familjehem. I: Höjer, I., Sallnäs, M. & Sjöblom, Y. (red.) (2012). *När samhället träder in: barn, föräldrar och social barnavård* (s.71-89). (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Inspektionen för vård och omsorg (IVO) (2017). *Barns rätt till familjehemsvård av god kvalitet: Granskning av socialtjänstens myndighetsutövning rörande familjehemsplacerade barn*. Stockholm: Inspektionen för vård och omsorg.
- Justitieombudsmannens ämbetsberättelse (2001/02:JO1)

Kendrick, A. (2013). Relations, relationships and relatedness: residential child care and the family metaphor. *Child & family social work, 18*(1), 77-86. doi:10.1111/cfs.12040

Klefbeck, J. & Ogden, T. (2003). *Barn och nätverk: ekologiskt perspektiv på barns utveckling och nätverksterapeutiska metoder i behandlingsarbete med barn.* (2., [omarb.] uppl.) Stockholm: Liber.

Koh, E., & Testa, M. F. (2008). Propensity Score Matching of Children in Kinship and Nonkinship Foster Care: Do Permanency Outcomes Differ? *Social Work Research, 32*(2), 105-116. doi:10.1093/swr/32.2.105

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun.* (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Larsson, S. (2005). Kvalitativ metod: En introduktion. I S. Larsson, J. Lilja & K. Mannheimer (red.), *Forskningsmetoder i socialt arbete* (s.91-128). Lund: Studentlitteratur.

Linderot, S. (2006). *Att placera eller inte placera i släktinghem, det är frågan: en studie kring familjehemsplaceringar - lagstiftning, attityder och handläggning inom socialtjänsten.* (Licentiatavhandling, Lunds Universitet, Socialhögskolan).

Linderot, S. (2007). Att placera i släktinghem. I Svensson, K. (red.) (2007). *Normer och normalitet i socialt arbete* (s.237-249). (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Maaskant, A., Rooij, F. & Hermanns, J. (2013). Mental health and associated risk factors of Dutch school aged foster children placed in long-term foster care. *Children and youth services review, 44*(C), 207-216. doi:10.1016/j.childyouth.2014.06.011

Meiksans, J., Iannos, M., & Arney, F. (2015). Factors influencing decision making about the placement of children in care: Development of the Child Placement Questionnaire. *Children and Youth Services Review, 55*(C), 71–83. doi:10.1016/j.childyouth.2015.05.002

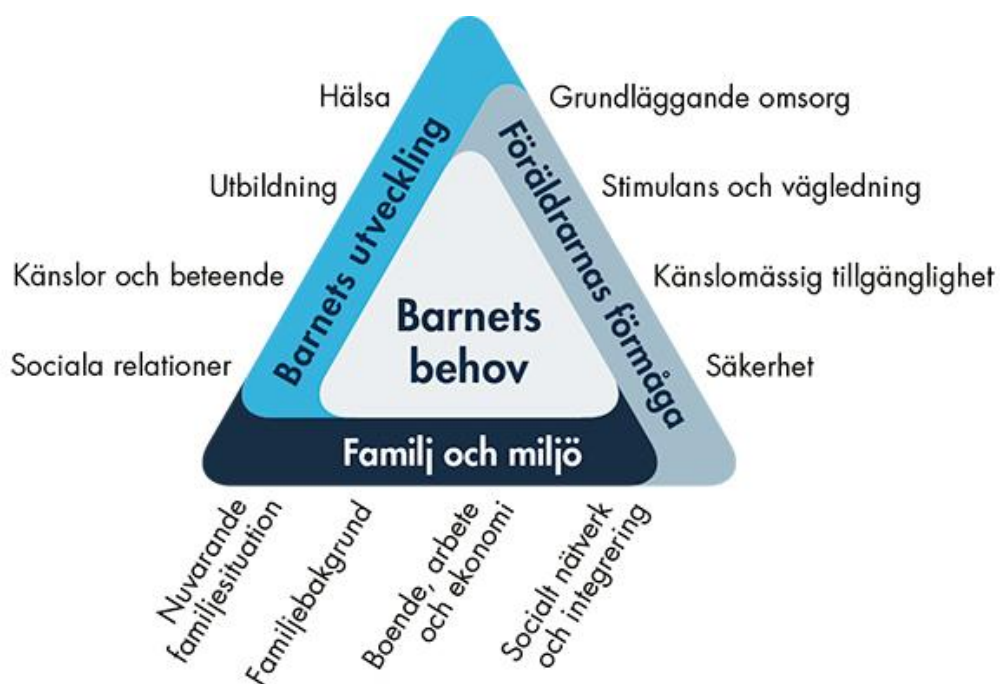
- Olsson, E. (2009). *Praktisk kunskap i socialt arbete: om naiva teorier i mötet med klienten*. (1. uppl.) Malmö: Gleerup.
- Pabustan-Claar, J. (2007). Achieving Permanence in Foster Care for Young Children: A Comparison of Kinship and Non-Kinship Placements. *Journal of Ethnic & Cultural Diversity in Social Work*, 16(1), 61–94. doi:10.1300/J051v16n01_03
- Payne, M. (2015). *Modern teoribildning i socialt arbete*. (3., svenska utg.) Stockholm: Natur & kultur.
- Peters, J. (2005). True ambivalence: Child welfare workers' thoughts, feelings, and beliefs about kinship foster care. *Children and Youth Services Review*, 27(6), 595–614. doi:10.1016/j.childyouth.2004.11.012
- Proposition 1996/97:124. *Ändring i socialtjänstlagen*. Stockholm: Socialdepartementet.
- Socialstyrelsen (2013). *Barn och unga - insatser år 2013: Vissa insatser enligt socialtjänstlagen (SoL) och lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU)*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*. Stockholm: Socialdepartementet
- SFS 2012:776. *Socialtjänstlag*. Stockholm: Socialdepartementet
- Socialstyrelsen (2017). *Statistik om socialtjänstinsatser till barn och unga 2015 och 2016*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen (2018). *Grundbok i BBIC - Barns behov i centrum*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Winokur, M. A., Crawford, G. A., Longobardi, R. C., & Valentine, D. P. (2008). Matched comparison of children in kinship care and foster care on child welfare outcomes. *Families in Society*, 89(3), 338–346. doi:10.1606/1044-3894.3759

Winokur, M. A., Holtan, A., & Batchelder, K. E. (2018). Systematic Review of Kinship Care Effects on Safety, Permanency, and Well-Being Outcomes. *Research on Social Work Practice*, 28(1), 19–32. doi:10.1177/1049731515620843

Bilagor

Bilaga 1. BBIC-triangeln

Källa: Socialstyrelsen (2018, s. 24).

Bilaga 2. Mail till enhetschefer

Hej!

Våra namn är Vjollca Kelmendi och Klara Hällström. Vi läser 6 terminen på socionomprogrammet på högskolan i Gävle. Det är nu dags för oss att skriva vår kandidatuppsats. Vi har fångat ett intresse för att undersöka placering av barn inom nätverket och är nu i behov av 4-5 informanter till vår kandidatuppsats. Studien handlar mer specifikt om att vi vill undersöka vad som avgör beslutet för socialsekreterare att placera barn inom nätverket. Vi skulle vara oerhört tacksamma om du skulle ha möjlighet att sprida vidare ordet och hjälpa oss att få tag på informanter på just er enhet. Det hade uppskattats oerhört mycket från våran sida.

Jag bifogar ett informationsbrev där studien beskrivs mer utförligt.

Stort tack på förhand.

Med vänliga hälsningar, Vjollca Kelmendi och Klara Hällström.

Bilaga 3. Förfrågan om att delta i studien

**HÖGSKOLAN
I GÄVLE**

Avdelningen för socialt arbete och psykologi

Förfrågan om att delta i en studie om socialsekreterares erfarenhet av nätverksplacering i arbete med barn och/eller unga

I Sverige lever många barn under osäkra och otrygga familjeförhållanden. Statistik från socialstyrelsen visar att det under år 2016 var 30 500 barn som fick vård enligt socialtjänstlagen (SoL) eller insats enligt lagen om särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Statistik från socialstyrelsen visar att familjehemsplacering är den vanligaste placeringsformen bland barn och unga. Trots att lagstiftningen tydligt uttrycker att socialtjänsten alltid i första hand skall överväga att placera barn inom det sociala nätverket, placeras över tre gånger så många barn i så kallade främmande familjehem i jämförelse med nätverkshem. Hur kommer det sig att placering i främmande familjehem är överrepresenterad i statistik från socialstyrelsen?

Syftet är att undersöka vad som avgör socialsekreterares beslut att placera barn inom barnets nätverk samt hur barnets bästa beaktas vid val av placeringsform.

Vi är två socionomstudenter på Högskolan i Gävle som är i behov av informanter till vår kandidatuppsats. Vi vänder oss till dig som är socionom, arbetar med myndighetsutövning av barn och/eller unga och har erfarenhet av att arbeta med familjehemsplacering (där nätverksplacering ingår).

Studien är ett examensarbete på grundnivå och är en del av utbildningen till Socionom vid Högskolan i Gävle. Studien kommer att genomföras genom intervjuer som kommer att hållas **i april månad 2019 med mål att genomföra intervjuerna under vecka 16**. Intervjun kommer att beröra din erfarenhet som socialsekreterare i arbetet med

placering av barn och/eller unga, samt hur barnets bästa beaktas vid val av placeringsform. Intervjun beräknas ta ca 45- 60 minuter som mest. Det är viktigt att intervjun sker i ostörd miljö, på en tid och plats som du bestämmer. Intervjun kommer att spelas in med samtycke av dig och sedan skrivs ut i text.

Den information som lämnas kommer att behandlas på ett säkert sätt så att ingen obehörig kan ha möjlighet att ta del av den. Redovisningen av resultatet kommer att ske så att ingen individ som deltar i studien kan identifieras. Resultatet kommer att presenteras i ett examensarbete samt muntligt för andra studerande och examinerande lärare. Efter att examensarbetet är färdigt och godkänt kommer det att finnas tillgängligt på en databas vid Högskolan i Gävle. När examensarbetet är godkänt kommer inspelningarna och den utskrivna texten att förstöras. Materialet kommer enbart att användas i forskningssyfte. Du kommer också ha möjlighet att få en kopia av examensarbetet.

Deltagandet i studien är helt frivillig och du har rätt att när som helst avbryta din medverkan utan närmare motivering. Vi frågar härmed om du vill delta i denna studie. Vi är tacksamma för snabbt svar via mail oavsett om du vill delta i studien eller inte. **Vi önskar svar innan 2019-04-11.**

Ansvariga för studien är Klara Hällström, Vjollca Kelmendi och Mattias Bengtsson. Om du har några vidare frågor är du välkommen att höra av dig till någon av oss.

Klara Hällström
Student

Vjollca Kelmendi
Student

Mattias Bengtsson
Handledare
Doktorand

Bilaga 4. INTERVJUGUIDE

Bakgrundsinformation

1. Hur gammal är du?
2. Hur länge har du arbetat inom socialtjänsten?
3. Hur länge har du arbetat som socialsekreterare med barn och/eller unga?

Hur bedrivs det praktiska arbetet kring nätverksplacering?

1. Kan du beskriva hur det går till när ni utreder var ett barn ska placeras?
2. Kan du beskriva hur rutinerna kring att överväga att placera barn inom nätverket ser ut på din arbetsplats?
3. Skiljer sig rutinerna vid beslut av placering i nätverket i förhållande till placering främmande familjehem?

Vilka faktorer kan vara avgörande för beslutet att placera barn i nätverket?

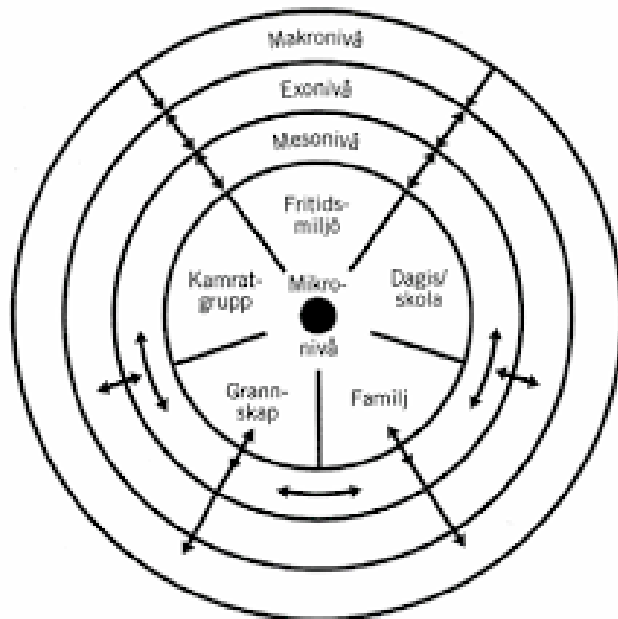
1. Kan du berätta om dina erfarenheter av att placera barn inom nätverket?
2. Kan du beskriva hur du gör då du överväger nätverksplacering vid en familjehemsutredning?
3. Vilka faktorer anser du kan vara avgörande vid beslut om att placera barn inom nätverket?
4. Kan du ge exempel på i vilka situationer du anser att nätverksplacering inte är möjligt?
5. Vilka positiva aspekter ser du i att placera barn inom nätverket?
6. Vilka negativa aspekter ser du i att placera barn inom nätverket?
7. Statistik från socialstyrelsen visar att placering i främmande familjehem är mer än tre gånger så vanligt i jämförelse med placering inom nätverket. Varför tror du att det är så?
8. Vilken inställning tror du att dina kollegor har till att placera barn inom nätverket?

Hur beaktas barnets bästa vid val av placeringsformen?

1. På vilket sätt skulle du beskriva hur du beaktar barnets bästa vid val av placeringsform?
2. Hur delaktig är barnet i processen vid val av placeringsform?
3. På vilket sätt märker du att barnet är delaktigt

Bilaga 5. Bronfenbrenners utvecklingsekologiska modell

Andersson (2013) tolkning av Bronfenbrenners utvecklingsekologiska modell.

Källa: Andersson (2013, s. 204)

